

ANŐ

FEMINISTA FOLYOIRAT

Megjelenik egyelőre minden hó 5-én :: ::

Ára 20 fillér

Előfizetési ára: egész évre 5, félévre 2.50 K

A világ asszonyai békét követelnek.

Mosolyogjanak bár a fölényes férfiak, rázzák hitetlenül fejüket a kételkedők: az igazság útban van!

A világ asszonyai felülemelkednek minden csatazajon, amely félesztendőnél régebben sajgató szívüket; felette állanak a diplomáták kicsinyes intrikáiból, a kapzsiság mindent felfalni akaró tehetetlenségéből származott természetellenes gyűlölségnek és testvérek gyanánt tanácskozássra gyűlnek Hágában e hó utolsó napjaiban.

Nem nézhetik tovább tétlenül, hogy azt a viruló életet, mely anyák millióinak szenvedéséből fakadt s amelyet az anyák önfeláldozó gondoskodása támogatott fejlődésében, marta-lékul vessék oda a technika összes vívmányainak felhasználásával működő gyilkos szerszámok elé.

Kell, hogy szavukat felemeljék minden ország kormánya előtt, kell, hogy felrázzák apáikat, férjeiket, fiaikat abból a szörnyű tévhitből,

mintha az emberi faj művelt népei egymás megsemmisítésére volnának hivatottak.

Hol marad a híres férfibölcsesség, ha a XX. században csak a fegyverek gyilkos szava tehet igazságot a művelt nemzetek között? Miben különbözünk a kannibáloktól, ha a műveit Nyugat nemzetei dicsőségüket abban keresik, hogy gazdasági téren felfalják egymást?

Magyarország civilizált magatartása, idegen országok polgáraival szemben méltányos eljárása büszkévé tesz és vigasztal bennünket a világfelfordulás okozta kínjainkban.

Magyar asszonyok, hozzátok el külföldi testvéreink közé ezt a nemes érzületet; fűzzük szorosabbra azt a kapcsot, amely az emberiség anyái között eddig is fennállott és merítsünk erőt ebből az összetartásból arra, hogy helyre-állítsuk a civilizált emberiséghez méltó békés állapotot, hogy megtaláljuk a nemzetek közötti vitás kérdések vértelen megoldásának biztos útját!

A jövő legsürgősebb feladata.

Írta: PERCZELNÉ-KOZMA FLÓRA.

E mostani mélységes gyászban és borzalmas impressziók közepette, talán nincs olyan igazán gondolkodó ember a világon, ki a jövő legsürgősebb feladatát ne a békemozgalom fokozott fejlesztésében és mindazon mozgalmak elősegítésében találja meg, melyek a háború kulturrelles intézménye helyett emberhez méltó igazságszolgáltatást biztosítanak végre a nemzetek számára!

Úgy érzem, hogy az emberiség — haladásért és szebb jövőért küzdő részének — türelme már tetőpontját érte ebben a keserves, szinte meglepetésszerűen ránk zúdult korszakban. Még megpróbáljuk valamiképpen »kimagyarázni« e szörnyű dolgot; még felbőszülő igazságérzetünket és lelket marcangoló fájdalomunkat valami örületes erővel és fegyverrel halk írássá idomítjuk, de érezzük, hogy bármennyit szónokoljanak a »mindig volt és mindig lesz« teória hirdetői és bármennyire dicsőítsék a háború »szükségességét« és »pótolhatatlan jó hatásait«, elérkezett az idő, midőn a jobbak, a közért szenvedő megrázott lelkek, minden egyes számottevő, világsorsot befolyásoló, vezető egyéntől elvárják, hogy eszének és szívének, akaraterejének és találékonyságának teljes súlyával álljon a békemozgalom szolgálatába! Mert nemcsak arról van szó, hogy »én«, mint honpolgár oda tudom-e szótalanul adni az életemet nemzetemért, vagy »én«, mint honleány tudok-e »felemelt lélekkel« gyászolni a hazáért, mert ezt ma, midőn — sajnos — a komplikált körülmények miatt nemzetünk számára sem volt más megoldás, mint úszni az árral, vagy, ahogy Teleki grófnő e helyen oly találóan megjegyezte: fejjelel menni a falnak — ezen áldozatkészséget fényesen bebizonyítottuk mi magyarok is! Hanem arról van itt elsősorban szó, hogy tradicionális, vétkecs belenyugvás, magasabb igazságokban való tájékozatlanság, szóval a mindennapi, kényelmes és fejtörést nem igénylő tucatsfelfogás miatt szabad-e felebarátaink feje fölött a Damoklesi kardot örökösén függő állapotban hagyni?! Mert hiszen ha csak az »én« virtuskodásáról volna szó s csak ezen »én«-t érintené a veszedelem — nagy volna a hősiesség! De abból a temérdek »én«-ből együttesen kialakul egyúttal a »felebarátok« óriási tömege, amelynek megváltásához, boldogulásához még a legparányibb s jelentéktelenebb »én« is erejéhez mérten hozzájárulni köteles! Amely köteleességet Tolstoj — a felejthetetlen békeapostol — agóniájában ezzel az utolsó sóhajjal fejezett ki: »egy — milliókért!«

Gondolják meg »jog«-gal felruházott, tehát reformtörvényekre felszabadított szerencsés nagyjaink, hogy a háború eszméjét pártoló álláspont milliók és milliók halálhörgését, megcsontítását, megvakulását vagy megörülését jelenti s majd ugyanannyi — ha nem több — gyászbaorult, összetörtött lelket tud felmutatni. — Milliók és milliók — egy megcsontosodott, korhoz nem idomított eszméért! És ha nem is millió, de azért hány megváltó eszmét, hány embertmentő szérumot és embertnevelő tudományt pusztít el ezen egyetlen hátramaradott eszméből eredő erőszak és a logikátlan golyó!

De hogy is várhatnánk a lélek nélküli golyótól logikát, mikor ez a tulajdonság, — amit előbb jeleztem — a lelket képviselő közvéleményből is meglehetősen hiányzik! Például, bámulatos naiv társadalmunk azon jóhiszemű várakozása, hogy egy határozottan kulturrelles produktumból — mint amilyen a tömeggyilkolás kegyetlensége — »fejlettebb« kultúrát remél. Pedig a természet törvénye — hivatkozva Drummond fejtegetéseire és saját megfigyelt tapasztalatainkra — logikusabb az embercsinálta feltevéseknel

s átszállva a szellemi világra is, valamint a hiéna vagy tigris nem szül békés galambot, ugyanúgy a lelki világban is csak az etikai alapon nyugvó cselekedetekből és Intézményekből fakadhatnak haladást szolgáló, erkölcsi nyereségek!

Csodálatos továbbá, hogy a rémséges és beláthatatlan mennyiségű, előbb felsorolt hajmeresztő veszteségeket: a patakokban folyó vért, az eldurvult erkölcsöket, a morál teljes megváltozását, mely arra ösztönzi az azelőtt emberiesen érző, intelligensnek nevezett egyént, hogy esetleg egy »ellenséggel« megtöltött pajtának leégésén lelkes örömben törjön ki — a temérdek már meglévő és még eljövendő járványt stb. stb. alig veszi figyelembe a közvélemény, ha a háború »nyereségeiről« van szó! Ugyanis dicshimnuszokat zeng a könyörületességéről, az ápolásról, templomba járásról, az élet egyszerűsítéséről stb. stb. melyek »mind a háború szülöttei!«

Hát én igazán nem tudom, hogy ha ekkora világkatasztrófánál még erre sem volna itthonmaradt közönségünk képes — mit érdemelne!! Hiszen ha elüt valakit a villanyos, vagy megharapja embertársunkat a veszett kutya s azt környezete kétszeres gondal ápolja, nem annak örülünk, hogy micsoda kedvező, jótékonykodó alkalmat szült a villanyos vagy a veszett kutya, hanem bizony keserves könyvekkel mérlegeljük a súlyos és apró kezelésekkal nem reparálható szerencsétlenséget!

Ez a bizonyos közvélemény azonban időnként kötelességszerűen megbotránkozik a háborúban elkövetett »embertelenségek«-en. Mert nincs szebb és felemelőbb, mint a »humánus« háború! Igaz ugyan, hogy lövik, szúrják egymást, sőt puskatussal loccsantják szét egymás agyvelejét, de azután, ha ráérnek, vagy az alkalom úgy hozza, bekötik az ellenfél kilőtt szemehelyét, vagy az összeroncsolt végtagokat, sőt még meg is itatják!

Távol legyen tőlem az az érzéketlen cinizmus, hogy meg ne látnám ezen tettnek tényleg poétikus szépségét, sőt örök értékét! Csakhogy hozzáteszem: íme — a belekényesített öldöklés dacára jelentkező kipusztíthatatlan emberiség! Tehát ezt az erényt nem a háború szüli s ebben van a szónokok nagy tévedése! A harcoló egyén, ha nem saját akaratából kegyetlenkedik, lehet humánus; de a gyilkolásra ösztönző háború soha, amíg a fából való vaskarikát fel nem találják! S hogy ezen magában véve is kegyetlen intézmény inkább kegyetlenségre nevel a vérszemet kapott tömeget, akár a harctéren, akár a megfigyelést végző társadalomban, az csak nagyon természetes az előbb említett természeti törvénynél fogva.

Hogy a háború mellett szóló érvek micsoda kegyetlenséget tartalmaznak, még egy utolsó, kínálkozó példával kívánom bizonyítani. Lépten-nyomon, még a legtekintélyesebb egyénektől is hallhatjuk azt a középkori, csodálatosan megdöbbentő nézetet, hogy már azért is szükséges és törvényszerű a háború, mert a föld különben nem győzné eltartani a temérdek embert! S ugyan ez a nézet egyúttal minden skrupulus nélkül vallja, hogy a családok végcélja a minél több gyermek, s nincs nagyobb erkölcstelenség az egy- vagy kétgyermek rendszernél. Tehát minél sűrűbb gyermekáldás (bár tudományos alapon van bebizonyítva, hogy a családoknak ritkább időközönként született gyermekei egészségesebbek és szociális szempontból is fejlettebbek, mint a sok gyermekkel megáldott anyáé) s midőn e teória folytán feleslegre szaporodik az emberiség, zseniális találékonysággal háború által reparálják a dolgot.

Ha ez a nézet nem volna olyan tragikus jelenség a XX. században s maradt volna ezen utóbbi évben még egy futó mosoly arcunk számára, igazán a komikus ol-

dalára fordíthatnék e dolgot! A még nem létező egyén életének szociális érzésből fakadó esetleges megakadályozása égbekiáltó bűn, de már az élet tavaszán levő, nagy reményeket ígérő, talán a világ megváltását magában hordozó, vagy akárcsak anyjának szemefényét képező, de minden körülmény között Isten képére teremtett fiaink erőszakos halála erényszámba megy!

Ha megtörtént volna az a csoda, hogy a női nemet már beeresztették volna egy közös és együttes munka színterére s együtt intéznék a világ sorsát, igazán talán mi magunk is elhinnők, — annyit hallva az asszonyi logikátlanságról, mely képtelenné teszi a nőt »férfias« gondolkodásmódra, — hogy valamiképen a mi befolyásunk csempészte be a közállapotokba s közvéleménybe e kifacsarodott logikát.

Á sok diszharmonikus érvelés citálása után, jóleső érzéssel térek át Alexander Bernátnak az Akadémián nemrég elmondott érdekes előadására. A világ-békéről elmélkedő előadó a háború melleit való általános állásfoglalást különösen két egymással ellentétes irányzatnak tulajdonítja: a materializmusnak és a teológiának. Valamint a materializmus a természet örök törvényének, örök követelményének tartja a háborút, ugyanúgy a teológia mindent Isten akaratának tulajdonítva, a háborút is kénytelen annak hirdetni s így tulajdonképpen, végeredményében a két irány egyet mond s együttesen csinálnak akadályt a haladásért küzdő mozgalmaknak.

Legyen szabad a teológia védelmére — valláserkölcsei egyetnek lévén a vezetője — cikkemben csak annyit mondani, hogy ez aligha a teológia bűne, hanem egyes képviselőinek tévedése. Mózes kategorikus rövidséggel kifejezeti parancsa, hogy »ne ölj«, határozottan magában foglalja azt a bővebb magyarázatot is, hogy nemcsak a családodat, barátaidat, rokonaidat és honfitársaidat ne öldököld le, hanem egyszerűjén ne ölj!

Jézusnak ugyanilyen lakonikus egyszerűséggel hirdetett alapvető elve, hogy »szeresd felebarátodat mint tenmagadat« és »arról ismernek meg benneteket, hogy tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek« (tehát ismét felebarátodat és egymást, nem pedig rokont, hitsorsost vagy hazánkfíát!) oly félreismerhetetlenül az örök béke eszmét támogatja és propagálja, hogy ezen az alapon felépült teológia jogosan és logikusan Isten akaratának nem minősítheti a háborút. Egyáltalában ha a »rossz«-at, a káros cselekedeteket tiltja a teológia — és hogyne tiltná! — akkor a legfőbb rosszat: a háborút csak nem védelmezheti! Ha sajnos egy-két egyházi emberünk úszik is a háborút védelmező árral, hála Istennek van nem egy Giessweinünk, kik az igazi, isteni igazságoktól áthattott teológiát képviselik, bár nincs meg bennük az a krisztusi bátorság, mely Béke Egyesületünk elnökét — a feminista törekvések pártfogóját — jellemzi, sőt teljes nyíltsággal állítja az uralkodó nézetekkel szemben.

Azzal végzem gondolataimat, amivel kezdettem! E szerencsétlen világháború megszűntével nincs sürgősebb feladata iránytszabó nagyjainknak, irányainknak, egyleteinknek és egyházainknak¹, mint minden erejükből, tehetségükből és megfeszített akaratukból a békernozgalmat minden eszközzel célhoz vezető módon kiterjesztetni, hogy lassanként szétsugározván az minden-

felé, áldásthozóan verődjenek vissza sugarai nemzetünkre. Iszonyú cinizmus kellene ahhoz, hogy a mi tényleg gyenge, vagyis temérdek akadállyal és megszorítással járó asszonyi munkánkat ezután is azzal a lenéző gúnnyal kísérik, ahelyett, hogy gyökeres munkával erősítsék és kezünket megfogva a rég óhajtott cél felé vezessék, (ha már a jogot gyökeres beavatkozásra nekünk meg nem adták).

Nagy mélységet árukt el az előbb említett akadémiai előadás, midőn azon gondolattal végezte fejtegetéseit, hogy még ha sohasem sikerülne is a békeeszmé nemes törekvése, nekünk úgy kell beszélünk és cselekednünk, mintha, már látnók a cél közelségét! Nagy és fenséges mondás: Tartalmazza azt az imponáló parancsot, hogy inkább egy lehetetlen idealizmusért küzdeni, mint egy sáros vagy véres köznapni tényállásba belenyugodni!

Jézus Krisztus azért olyan örök értékű reformátor, mert az utolsó keserves percig kitarított megbukottnak látszó eszméje mellett! A múlt napokban mondta róla egy kiváló egyházi szónok: »Ha meg is fordulhatott valaha az eszében, hogy bizony elhagyta őt törekvéseivel együtt az Isten, bizonyára a másik pillanatban már utána gondolta: mindegy Uram — én veled maradok.«

Mi gyászoló asszonyok sem tehetünk egyebet! Ha megtörténik is az a szomorú dolog, hogy még e v i l á g h á b o r u után is csak az eddigi kisebb arányú támogatással dolgozunk és még jobban besötétedik is felettünk az ég — mi eszménkel maradunk. És épen ez bizonyítja a békeeszmé igazságát és kivihetőségét. Ismét Drummond Henriknek a szellemiekre átvitt természettudományára hivatkozom: amely eszmével igazságérzetünknel fogva fel nem tudunk hagyni, abban szükségszerűen, megvalósulásra hivatott igazság foglaltatik.

A nevelésügy kitüntettje.

Miközben a félrevezetett közvélemény csaknem arra hajlik, hogy c s a k i s a hadi erényeket méltassa elismerésre, a fiumei kormányzóság tanügyi osztályának vezetője államférfiúi bölcseségről tett tanúságot, mikor jól megérdemelt kitüntetésre ajánlotta Babare Adélt, az ottani felsőbb lányiskola és gimnázium eddigi vezetőjét, aki nemcsak növendékei előtt volt ideálja a békeszeretnek, de azok szüleiben is meg tudta pendíteni a nemzetiségek közötti egyetértés húrjait, s ez nem csekély érdem volt a soknyelvű Fiúméban, ahol néhány évtized előtt még vendégnek tekintették a magyart.

Babare Adélban a magyar feminizmus kezdettől fogva bátor harcosát tiszteli. A Feministák Egyesületének első választójogi nagygyűlésén, 1905. december 18-án, ő hívta fel a figyelmet arra a visszas helyzetre, hogy az iskolaszolga választópolgár, míg az igazgatónő, akitől szabadságot kell kérnie, hogy ezt a jogát gyakorolhassa, maga nem szavazhat. (Ma hozzá tehetné: a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa — ha nő — nem adhatja le szavazatát.) Az indolens fiumei közönséget nem sikerült ugyan megszerveznie komoly feminista munkára; de sohasem bujt ki a feminizmus »vádja« alól, mint azok a stréberek, akik nem mernek komoly meggyőződést nyíltan vallani, mert szolgálalkien alkalmazkodnak korlátolt feljebbvalóik vagy környe-

Magyar Ház

BÉCSBEN

WIEN II. Taborstrasse 18.

Grand Hotel National

300 szoba, modern Comfort. Tulajdonos: KASZNÁR NÁNDOR.

zetük előítéleteihez. És íme: még a királyi kegy útját sem zárja el a feminizmus az el nem vitatható, szembeszökő érdem elől; még olyan bujkálóan szerény embereknel sem. amilyen Babare Adél. A háború kitörése óta szigorú önmegadóztatással támogatja a Feministák Egyesületének segítő akcióját.

Feminista szempontból is érdekes Babare Adél pályafutása: dalmát származású édes apja és bácskai családból való édes anyja Nagybecskerekben éltek; előbb jómódban, utóbb — üzleti nagy veszteségek folytán — anyagi „gondok között. Ekkor már felnőtt, idősebb leányuk gondolt egyet: hogy segítsen szülein és hűgán, feljött a budai tanítónőképzőbe és megszerezte előbb az elemi, utóbb a polgári iskolai tanítónői oklevelet. Eleinte nevelőnői állást vállalt — volt növendékei máig is rajongnak érte — azután Fiuméba került, előbb az elemi, nemsokára a felsőbb leányiskolához. Húga időközben férhezment, szülei hozzá költöztek és ő évtizedeken át a legnagyobb odaadással gondoskodott róluk.

A fiumei közönség szemében nemcsak a felsőbb leányiskolának, hanem a magyar tanügynek egyik legsympathikusabb képviselője volt mindenkor; akinek iskolai, tanítási ügyben tanácsra volt szüksége, hozzá fordult első sorban; ha intelligens idegenajkú felnőtt vetődött Fiuméba, legszívesebben tőle tanult magyarul; volt növendékei nála óhajtották magukat továbbképezni. Szakadatlan, hajszolt munkája mellett mindig tudott időt szakítani arra is, hogy résztvegyen a fiumei magyar társadalom szórakozásaiban, élvezze a zene és színművészet nyújtotta örömet, bebarangolja a gyönyörű környéknek minden természettudományi szempontból vagy történetileg nevezetes zugát.

Fülbaja nehezíti meg a tanítás terén további működését; de fiatalosan friss szellemi ereje remélnünk engedi, hogy sokoldalú, gazdag tudását, meleg szociális érzését és bő tapasztalatait a kultúra javára tovább is értékesíteni fogja.

A Hágai Nemzetközi Nőkongresszus magyar előkészítő bizottsága március 18-án alakult meg gróf Teleki Sándorné elnöklete alatt. A bizottság tervbevette a nemzetközi jogról szóló tájékoztató előadás tartását, valamint április hó folyamán propagandistikus előadás rendezését. Az adminisztratív teendők elintézésével a Feministák Egyesületét bízta meg, amely szívesen ad felvilágosítást a kongresszus részletes programjára, valamint a bérelhető lakásokra nézve.

A kongresszus ideje: *április 28-30. napja*, mindhárom nap délelőttjén hivatalos tárgyalás, este nyilvános előadás lesz. *Mindennemű szórakozás elmarad.*

A magyar előkészítő bizottság kérésére *vendégtagok gyanánt férfiak is vehetnek részt a kongresszuson.*

Örömmel értesülünk arról, hogy *valószínűleg Schwimmer Rózsa is résztvesz a kongresszuson*; reméljük, hogy utána ellátogat Budapestre is.

A nők kiváltsága.

Írták: SARGANT FLORENCE és C. K. OGDEN.

A hadviselés, mondta egy vezető amerikai feminista, maga a férfiaságnak legszélsebb túlzása. Egész skálája tanulmányozható benne, az alapvető masculin jellegnek, kezdve a primitív harci ösztönön, végig a dicsőséggel való kételkedés minden — lehető leghangosabb és lármásabb — alakjában. A háború megmutatja, hogy a férfiak bizony még nagyon messze vannak az általuk hirdetett civilizációtól; de ha csak ez volna a baj, még alapos okunk volna meglepődni azon, hogy a vitás kérdések elintézésének ez a módja nem ment már réges-régen feledésbe, mikor a gondolkodás és cselekvés szokásai észszerűbbek lettek. De nemcsak ez a baj és a jövőbe vetett minden reményünk éppen ennek a ténynek megértésén alapszik.

A háború bizonyos értelemben a férfi előjoga, és mert ő ezt igen erősen érzi, azért talál oly nagyon nehezen meghallgatásra a háború értékét alaposan lebecsülő vélemény. A férfi a háborúban az önfeláldozás egy nemét látja, saját életének odaadását másokért egy nemes cél érdekében; ez az, ami az évelést a vértanúkkal szemben mindenkor lehetetlenné tette. A férfi szemében a legáljasabb áruulás, ha valaki csak egy szót is merészel szólni az ügy ellen, amelynek védelmére ő vállalkozott. Ez az ő esetleges sikerének lekicsinylését jelentené, gyöngítené azt, ami serkentő hatalmat ad neki, bátorítaná ellenségeit. Innen van, hogy ami a férfiakat illeti, amíg folyik a háború, fel sem bírják fogni azt a lehetőséget, hogy talán nem egészein az ő oldalukon van az igazság; és innen van, hogy az ellenfél tényleges helyzetének elgondolása, amely oly sok esetben *vezethetne az ellenségeskedés korai beszüntetésére*, felfoghatatlan a harcban álló *nemzetek* mind egyikére nézve.

De az önfeláldozás szelleme többet kíván, mint a kitérés nélküli egyenes utat, amelyről a vértanúnak nem szabad se jobbra, se balra néznie. Lelkesedést jelent, amelyet érvek halmaza meg nem dönt, önmegtagadást, amelyet lebecsülni igazságtalanság volna. Ép oly szent kötelesség eleget tenni a király és a haza hívasának, mint ha barátjáért adja oda életét: fölötte áll az az észnek is: nem tűr ellenérveket. Szóval, — amennyiben a férfit tekintjük — a háború kitörése egyúttal minden utat eltorlaszol, amelyen a megegyezés lehetősége csak megkísérrelhetné a bejutást, és szabad folyást enged a háború szörnyűségeinek, amíg csak közbe nem lép valami semleges hatalom, hogy szétválassza az elkeseredetten küzdőket, ez pedig valószínűtlen és veszélyes. Minden végzettszerű elkerülhetlenséggel történik, és akik a változtatás lehetőségét csak föltételezik is: azokat áruulással vádolják.

Közben elszörnyedve nézik és várják az eseményeket a nem harcolók milliói. Vannak, akik derülten fogják fel, s ők a »közvélemény.« Mind azt remélek, hogy az ő részükön lesz a győzelem, mert akkor ők a személyes szerencsétlenség minimumával menekülnek és osztozhatnak a dicsőségben, a tiszteletben — és a zsákmányban. Mint mondtuk, a legnagyobb áruulás lenne másképp cselekedni, mert ez a férfiúi becsület codexe háborús időben. És háborús időben csak a férfiak számítanak.

Ez volt mostanig mindenkor az általános kép; és széles körökben még ma is ez a nézet uralkodik. Igaz ugyan, hogy ősidőkben a hadviselés végcélja gyakran nők zsákmányul ejtése volt; mindazonáltal háborús időben a nő mellőzhető tényező. A nő egyszerűen kiesik a számításból, hacsak hadügyi nehézségeket nem okoz, vagy egy

részük számára munkát nem kell keresni. A férfiaknak diszkrétén hallgatniuk kell, avval pedig senki sem törődik komolyan, hogy mit szólnak, mit gondolnak a nők. Szörnyű vallomás, de mégis előjoga ez a nőnek, amelyre méltán lehet büszke manapság.

Borzasztó, de mégis jelképe és ismertető jele a nő nagyságának. Semmi része sincs az emberiség nagy megszárlásában, és szólhat be »Jean Christophe« szerzője. A múltban nem tudta fölemelni szavát; nem volt hatalma tudatában. Ma, ha csak eszmélni akar erre, rajta és talán egyedül rajta áll a civilizáció megváltása. Csak az keli, hogy tudatára jusson hatalmának, kiváltságának; csak el kell gondolnia, hogy állna bár fegyverben minden nemzet, elvégre is, az emberiség nagyobbik fele állandóan harcon kívül áll; és hogy milyen mindenható értékű a közvélemény ma, mikor az öldöklést annyi nemzet nézi borzadva és elszörnyedve. Nem arról van szó, hogy a jelen háborút rögtön beszüntessük, hanem oly szellemi magatartásról, amely a közel jövőben lehetetlenné tegye a háborút, sőt ennek a háborúnak végét is siettesse, vagy pedig hasson oda, hogy a végső megállapodás a maradandó békét szolgálja.

Mert a már elmondott okokból a férfiak természetük-nél, szokásaiknál és a tradíció hatalmánál fogva ebben a kérdésben nem képesek cselekedni; ezt a tévedést legutóbb egyszerűen vallja be »Jean Christophe« szerzője, akit Franciaország ma szellemi vezetőjének tekint. Magányosan és kétségbeesetten harsogja túl szavával a harci zajt Romain Rolland a »Journal de Genève«-be írt cikkében foglalt nemes felhívásában. »Ó, ti fiatal férfiak«, kiáltja a besorozott fiatal franciák felé, nagylelkű szimpátiával egybefoglalva velük az összes nemzetek, barát és ellenség fiatalságát, »ó, fiatal férfiak, akik oly nemes örömmel ontottátok véretek! a világ nagy hősei! Milyen aratása érlelődik a pusztulásnak! Minden nemzetbeli fiatal férfiak, kiknek meghasonlását közös ideál okozta, amely ellenségé teszi azokat, akik testvériségre volnának hivatva; mindannyian, akik a halálba mentek, drágák vagytok nekem.«

A férfi legnagyobb áldozata! És szeme előtt azok a seregek vonulnak el, akiknek ő volt gyóntató atyja, álmaiknak, képzeletük legszebb alkotásainak kifejezője, költőjük. »Szlávok, akik fajotok segítségére siettetek; jogért, becsületért harcoló angolok; vakmerő belgák, akik föl mertétek tartóztatni a teuton óriást, és megvédeni ellene a Nyugat Thermophylaejét; németek, akik Kant és a filozófia hazáját védelmezték a kozákok lavinája; ellen; és mindenekfölött ti, fiatal hazámiai, kikben föléled a forradalom hőseinek nemzedéke; ti valamennyien, akik éveken át bizalmasan közöltétek velem álmaitokat, és most, a csata küszöbéről, fenkölt búcsút vesztek tőlem.«

És vajjon őseik mit tettek ezekért a fiatalokért, milyen eszme hajtja őket egymás ellen? »Egy örült Európa, mely önként lép fel saját máglyájára, és Herkulesként önkézével pusztítja el önmagát.« Ilyen a férfi legszélső tökéletessége; hanyatt-homlok rohannak egymásnak, mindenféle árnyalatnak mind testük színét, mind szellemi életüket tekintve.

»Hát oly szilárd a mi civilizáciánk, hogy nem féltek megrázni alapvető pilléreit? Nem látjátok, hogy rátok dől az egész, ha csak egyetlen oszlop 4s megingott? Nem tudtátok megtanulni, hogy szeressétek egymást, vagy, ha ez már lehetetlen, hogy legalább eltűrjétek a mások nagy hibáit és nagy erényeit? Nem lett volna-e kötelességetek megkísérelni, — mert komolyan sohasem tettétek meg ezt, — a nemzeteket szétválasztó kérdések barátságos megoldását, az akaratuk ellenére összekapcsolt népek problémáját, a teremtő munka és a gazdagság egyenletes elosztá-

sát? Kell-e, hogy az erősebb mindig elhomályosítsa a többi fenhéjázása árnyékával, a többi pedig összefogjon ennek szétosztására? Hát sohse' lesz vége ennek a véres és gyerekes sportnak, amelynek résztvevői századról-századra felváltják egymást, hát nem lesz vége mindaddig, míg az egész emberiség ki nem merül belé?« És itt Rolland belefog lángoló vádjába. Bevallja, hogy mindannyian hibásak vagyunk. »Ismét halljuk a tiszteletreméltó refraint. A háború végzete erősebb akaratunknál. Ez régi refrainje a csordának, mely gyengeségéből istent csinál és meghajlik előtte. Az ember találta ki a végzetet, hogy felelőssé tegye a világegyetemben előforduló rendellenességekért, melyeket szabályozni az ő kötelessége lett volna. Nincs végzet! Csak egy végzet van: amit magunk kívánunk; és sajnos, nagyon gyakran az is, amit nem kívánunk eléggé. Mert hadd mondja el most mindenki a mea culpa-t. N szellemi vezetők, az egyház, a szocialista pártok nem kívánták a háborút. Meglehet; de mit tettek, hogy elhárítsák? És mit tesznek, hogy vége szakadjon? Csak szítják az örömtüzet és mindegyikük hordja rá a maga rőzséjét... Egyetlen egy sincs az összes nemzetek szellemi vezetői közt, aki ne hirdetné a legszentebb meggyőződés hangján, hogy az ő népének ügye Isten ügye, a szabadság, az emberi haladás ügye. És én, én magam is ezt hirdetem.«

Rolland Hauptmann ellen! Igen, mindannyian elszörnyedve olvastuk. És Rolland most mintegy bűnbánóan jön, keresve, hogy kinek nyújthatna kezét. A munka mulasztást követett el. N kereszténység ennél is többet: megtagadta önmagát. »Ti, mai keresztények, nem vonakodtatok volna a császári Róma isteneinek hozott áldozattól; ily bátorságra nem vagytok képesek. Benneteket sem rettent ugyan golyó, srappelltűz, de mégis reszkettek a faji örült fanatizmusától, és ez a Moloch előbbrevaló nektek Krisztus egyházánál. Et propter vitam, vivendi perdere causas!« De mindennél rosszabb embertársaink kimondhatatlan kétségbeesése, és ez bírja rá Rollandot a végső vallomásra, hogy végképp meggyónjon mindent. Mindent hallottunk már! »Jól tudom, kevés a kilátás arra, hogy ma ilyen gondolatokat meghallgassanak. A harcra áhító fiatal Európa megvetően fog mosolyogni és karmait mutatja majd, mint a farkaskölyök.« Hiábavaló küzdelem! Csak azért beszél, hogy könnyítsen magán. »Nem azért szólok, hogy másokat meggyőzzek, csak a saját lelkiismeretemet akarom megnyugtanni.«

Így beszél Európa legnagyobb szelleme — ez a legmagasztosabb, amit ember embernek 1914-ben mond. »Csak azért szólok, hogy megnyugtassam lelkiismeretemet.« Senki sem hallgatja meg; sem fiatal férfi, sem öreg, sem munkás, sem pap, sem diplomata, sem imperialista. De ő mindig csak a férfiakra gondol. Meg sem említi a nőket, akik szívesen meghallgatják, akiknek szívében nemes gondolatai azonnal viszhangra találnak. Az asszonyok is ezt mondják: Kötelességünk a vihar fölé emelkedni, a fellegetek széjjelhúzni; szilárdabban és magasabbra kell építenünk, fölébe a nemzeti gyűlölködésnek és igazságtalanságnak, annak a városnak falait, amelyben az egész emberiség lelke találkozhatik.«

Ha a férfiak nem akarják és nem merik meghallani ezt a kiáltást, a nőknek magukéivá kell tenniük. Nincs szószék, ahonnan ezeket az eszméket hirdetnék, s az egész világ sajtója elzárkózik előlük. De senki sem fogja megtagadni a nőktől azt a jogot, hogy élőszóval és nyomtatásban már most előbbrevigyék. Az idők megváltoztak, de a nő természete nem változhatik, mint némely ellenség joggal állította. A nő képes meglátni azt, amit a férfi nem lát, mert az ő osztályrésze világra hozni azokat az emberi testeket és lelkeket, amelyekből háborúban csupán az ágyúk

martaléka lesz. »Erre a célra« mondhatja a most már öntudatra ébredt nő, »nem fogok több emberéletet a világra hozni.« És a férfi sem megérteni nem fogja, sem különösebben megütközni nem fog rajta. Mit bánja ő, hogy a nők mit mondanak, vagy gondolnak. Hisz; a nő, csak nő.

Hogy lehessen közvéleményt teremteni, ha nem szólal meg az a hang, amely erre egyedül hivatott? »Minden ország asszonyai, egyesüljtek!« Ez legyen az új jelszó, nem az, hogy »a nőnek nincs hazája«, hanem: »a nőnek mindenütt van hazája!« És aki ezt a jelszót kimondja, biztosra veheti, hogy nem csak egy lelkiismeretet nyugtat meg. Ennek a kiáltásnak — itt-ott hallottuk már mint távoli morajt a nőmozgalom minden terén — milliók szívében kell visszhangot keltenie, akik ismét tovább juttatják. Nem lesz áulás egy üggyel szemben sem, sem tűnik majd alacsony, gyáva kifogásnak, csupán a természet szava lesz, amelyet fellázítanak az erőszak és rombolás szörnyűségei. A nő még nem valósítja meg békés hivatását, ezt a kiváltságát, amelyet képzelt gyengeségének köszönhet. A nők nagy részéi, talán a legtöbbször még mindig fogva tartja az évek hosszú során át tartó hagyományos elnyomatás hálója. Vakon nézik a vérengzést, vagy mint segítő anyagok akarják elállítani a vér folyását, meggyógyítani a férfi sebeit, amelyeket saját testvére okozott. És helyesen, mert ilyen időben ez kötelességük. És csak világos, hogy itt nem elég a pusztá kötelelességteljesítés. Oly rohamosan folyik a vér, hogy alig pár cseppet menthetnek meg belőle; a sebek annyira tátonganak, hogy csak karcolásokat gyógyíthatnak. És eközben mind magasabbra nő a tetemek halmaza és mindegyre mélyebbre ássák a sírokat.

De ha a nő felemelkednék, tisztább légkörbe, a csatateretek fölé és fájdalomban hangosan kiáltaná távoli testvéreinek: »Nem kell, hogy így legyen, soha többé nem lesz így!« Valóban azt mondaná-e a férfi: »Le a nővel!«? Nem hagyná-e meg kiváltságát? Nem akarna-e maga is felemelkedni hozzá?

Fordította: b. Kohner Ida.

Háború és közerkölcs.

Visszafejlődés Angliában.

A férfiak egy részének társadalomellenes ösztönei a háborúban tág kiélhetési lehetőségeket nyernek. Innen származik az, hogy a háború alatt esik a bíróságok elé kerülő bűnügyek száma. Akadnak komoly emberek, akik ebből azt következtetik, hogy a háború emeli a közerkölcsiséget.

Hogy milyen hihetlenül naiv ez az önámítás, azt élesen megvilágítja az első szempillantás, amelyet a háborúnak a nemi erkölcsökre gyakorolt hatására vetünk.

Hiába keresünk szót annak a fájdalomnak [kifejezésére, amelyet éreznünk kell, ha azokra a leányokra, asszonyokra és hozzátartozóikra gondolunk, akik nap-nap után áldozatul esnek a katonák (legénység és tiszték) legszörnyűsebb merényleteinek.

Megsebesülni, lövészárokból gyötrődni, hősi halált halni, mindezeknek a szerencsétlen áldozatoknak fogalmainkkal fel nem mérhető szenvedéseikhez képest: gyermekjáték.

A nemi erkölcs általános sülyedésének mértékét azonban legvilágosabban Anglia szolgálta.

A háború következtében — mint mindenütt — Angolországban is ijesztően emelkedett a prostituáltak száma.

A hadvezérek régen belátták ugyan, hogy csak az absztinens katona jó katona, de hiába látták be. Parancszoza sem lehet, még a »legnagyobb cél« érdekében sem, még a legnagyobb szigorral sem mélyen gyökerező fel-

fogásokat és szokásokat most az egyszer, egy bizonyos »alkalomra« hirtelen megváltoztatni.

Tudjuk, hogy Angliában végleg megszüntették a reglementációt, a statisztika bizonyossága szerint már eddig is jó eredménnyel.

A háború és militarizmus nevében követelte most, a folyton szaporodó betegségekkel szemben a közvélemény egy része a reglementatio visszaállítását, melyet a közvélemény másik része természetesen hevesen ellenzett.

Az angol kormány (erre indirekt úton igyekezett a rendszabályokat visszaállítani.

Kimondta, hogy a nők között nagyon terjed az alkoholizmus; ezért nőknek tilos déli fél 12-től kezdve a korcsmákban tartózkodniuk. Mivel azonban az alkoholizmus Angliában is aránytalanul nagyobb a férfiaknál, teljesen érthetetlen és igazságtalan ez az egyoldalú rendszabály.

Kimondta továbbá a kormány, hogy oly katonák feleségei, akik »méltatlanul viselkednek«, elesnek a segélytől, (amely különben is csekély és problematikus).

Evvel visszaállították a rendőri felügyeletet.

Heves tiltakozások hangzottak fel újból. A kormány formailag visszavonta, de tényleg tovább is alkalmazta rendeletét.

Így állította vissza az 1914-15-iki háború az abolitio klasszikus országában, Josephine Butler hazájában a reglementációt, élénk tanúbizonyosságul annak: mennyire javítja a háború a közerkölcsöket, — reméljük azonban, hogy csak rövid időre!

Sz. S.-né.

Férfiak, mint az államháztartás vezetői.

Nyolc hónapja dűl a háború; minden háziasszony, akinek erszényéből jutott készletek beszerzésére, jólrosszul gondoskodott családjá szükségleteiről. A hatóságok feladata lett volna, hogy készletről gondoskodjanak azok számára, akiknek minden fillérje a mai betevő falatra kell, most még inkább, mint máskor. De hol maradt a »férfias« előrelátás, higgadság, logika? Az első hónapokban ránkparancsoltak: ne vásároljunk készletet, mert fölverjük az árakat; lesz élelmiszer bőven, akármeddig tart a háború. Akiben van szociális érzés, engedelmeskedett. Hónapokig könyörögtünk a maximális árak megállapításáért és a készletek összeírásáért; mindkettő megtörtént, de csak mikor a gazdák már magasabb áron adtak túl készleteiken, tehát a kereskedők fellázadtak a megállapítás ellen és mikor a felhalmozott készletek jórésze elfogyott már. Sohasem kaptunk őszinte felvilágosítást arra nézve: mely cikkekből kell és szabad készletet szerezni és milyen áremelkedések várhatók? milyen ételektől tartózkodjunk és mit használhatunk pótlásukra? Ha ma rendeletet közöltek a lapok, holnap már kivételt engedélyeztek valamelyik képviselő leghűbb választói kedvéért. Miközben a betegek kétszersültjét kucoricsaloztatók készítik, a cukrászdában omlós fehér pogácsa mosolyog reánk. Csupa határozatlanság, csupa következetlenség; mindenütt hiányzik a tapasztalt, hozzáérett háziasszony megfontolt véleménye és intézkedésének határozottsága, és mindig közelebb férközik hozzánk az ínség szomorú képe.

Háború és demokrácia.

Egy francia napilap nemrég azt a hírt hozta, hogy a szenátusban törvényjavaslatot nyújtottak be, mely szerint minden húszéves francia polgár és egyáltalában mindenki, aki a háború alatt katonai szolgálatokat teljesített, választójogot kap.

Demokratikus irányú lapjaink győzedelmi riadóval fogadták ezt a hírt. Szerintünk az általános védkötelezettség és a háború meghozták az emberiségnek a világdemokráciát.

»Mert aki a harctéren vérét ontotta a hazaért, attól ezentúl többé senki sem tagadhatja meg a jogot hogy beleszólhasson ennek a hazának az ügyeibe.«

Egyik-másik országban rabok és fegyencek is vesznek részt a háborúban; olyan bűnösök, kiket még a legtágabb felfogás is kénytelen az állampolgári jogokból kirekeszteni. Onthatják vérüket a hazaért, sőt talán bizonyos irányban jó katonák is lehetnek. A bűnügyek egy részére nézve hazánkban is felmentő vagy felfüggesztő ítéletet biztosít a háború alatt az aktív katonai szolgálat.

Erélyesen tiltakozunk tehát az ily fajta demokrácia ellen, már csak azért is, mert nagyon jól emlékszünk arra, hogy mennyire szeretik a katonai érvet, »öreg ágyúnak« előhozni a nők politikai felszabadulásainak ellenfelei.

Haz angol suffragettek egy része, úgy hírlett, a harctérré vonult katonai szolgálattételre. Erre a gúny- és gánclavinák ömlöttek nemcsak feléjük, hanem mifelénk is. Mifelénk, akik pedig csak egy eszméért való harcban voltunk és vagyunk egyek velük, de sohasem követtük harcmódorukat. A politikai nőmozgalom asszonyainak túlnyomó többsége sohasem távolodott el attól a jelszótól: mindent kultúrával, semmit erőszakkal.

És ha tényleg ölni akartak volna suffragettek a harctéren — ami valótlanságnak bizonyult, akkor mi nem azt mondtuk volna, amit egy különben jóakarátú politikai író mondott róluk: »Megbocsátunk nekik, mert nők«; hanem azt mondanék: Nem bocsátunk meg nekik, mert nők. Az asszony, az élet forrása, akkor távolodik el legbűnösebben hivatásától, ha halált és pusztítást okoz vagy előmozdít; az élet ügyeit tartozik irányítani családban és államban egyaránt.

Ez a mi demokráciánk; mindig ez volt és a háború borzalmas tanításai vaspáncél szilárdságát kovácsolták meggyőződésünkbe.

Sz. S.-né.

Rákosi Jenő és a nők választójoga.

Hatásos bevezetés gyanánt jónak látta A. J. avval kezdeni egyik előadását, hogy levelet kapott egy hölgytől, avval a kéréssel, hogy beszéljen a nők választójogáról. A válasz természetesen az, hogy »ha bájoságukhoz, csábító erejükhez megkapják a nők mag a szavazás jogát is, akkor végünk van!« (Már t. i. az »erős« férfiaknak.)

A levél írója lapunkhoz fordult avval a kéréssel, hogy a társadalom helyzetét komolyan mérlegelők számára közöljük levelének következő részét: »amikor hazánk jövőjéről

szól, bízva, remélve várom, hogy hallok majd arról is, hogy annak kialakításánál, békés utón való fejlesztésénél a kemény próbát kiállott magyar nők nem mellőzhetők és közvetlen befolyásuk immár a szavazati joggal is biztosítandó.«

Mily tiszteletreméltó naivitás! Feltételezni azt, hogy a békés fejlődés lehetőségét; fokozó női befolyás nyílt, becsületes gyakorlását elősegíteni hajlandó lehetne az az előadó, aki szerint »ököl nélkül hiába való minden erény, minden kultúra.« Hiszen ismerjük a magyar publicisztikának azt a veszedelmes irányát, amely Nestorát tiszteli Rákosi Jenőben: a helytelenül értelmezett, öndicséreten, más nemzetek elvakult gyűlöletén és lekicsinylésén alapuló hazaszeretet hangoztatását, a zengő, szép szavak mögött pedig a legridegebb önzés érvényesítését, tekintet nélkül a haza és a többi polgártársak boldogulására.

De azért ne aggódjunk! Ha lesz kormány, amely becsülettel le akarja róni tartozását az asszonyokkal szemben, Rákosi Jenő aligha lesz ellenzék.

A háború szociális tanulságai.

Giesswein Sándor előadásából.

Nagy tévedés azt hinni, hogy a jelenlegi háború a békemozgalom csődjét jelenti; ép oly kevéssé áll ez, mint ahogy nem lehet az orvostudomány csődjének nevezni valamely járványt. Ellenkezőleg: a mostani rettenetes szenvedések meg fogják győzni azokat is, akik eddig az erőszak politikája mellett foglaltak állást, a nemzetek közötti konfliktusok másféle elintézésének szükségéről. A pacifisták sem álmodnak örök békéről, mint azt ellenségeik híresztelik. De meg vannak győződve arról, hogy választott bíróságok útján, vérontás nélkül intézhető el a nemzetek közötti pörös ügyek is, mint civilizált országokban az egyének pörei. Nem bizonyítja ennek lehetetlenségét a kételkedők tömege; hisz lehetetlennek tartották annak idején a rabszolgaság megszüntetését, a Lánchíd tervének keresztülvitelét, a vasút meghonosítását stb. is. A kor szelleme pedig az utolsó évtizedben határozottan kedvezett a nemzetközi szervezkedésnek; a fajok kongresszusán még a különböző színű emberfajok szolidaritása is kifejezésre jutott.

Nem felel meg a XX. század szellemének, ha gróf Andrássy Gyula azt a kérdést veti fel: kinek bűne a háború? Inkább azt kellene kérdezni: mi bűne van az egész társadalomnak abban, hogy háború még egyáltalában lehetséges?

Vizsgálunk kell azokat a jelenségeket, amelyek e szörnyű világfelfordulás mellett is a társadalomra

Reggelizés előtt
fél pohár Schmidt-
hauer-féle

Igmándi

keserűvizet igyék, ha rossz
a gyomra

FIGYELEM!
Csak a felét kell bevenni, mint másfajta
keserűvizekből.

nézve becses fejlődési lehetőségek csirái lehetnek; ami értékes bennük, azt meg kell őrizni a béke idejére, hogy a kultúra hasznára fordíthassuk.

Ilyen jelenség a társadalmi szolidaritásnak, a kölcsönös segíteni akarásnak az a fokozott mértéke, amely a közös nagy szenvedések hatása alatt kialakult. A közegészség követelményeivel szemben mutató nagyobb figyelem és áldozatkészség, amelyet a közös veszély tudata fokozott. A hatóságok erősebb érzéke a közélettel szembeni szükségletei iránt, amelyet az ínség réme keltett fel. A hadseregszállítók üzemei megnyitották a közönség szemét, megláttatták vele a korrupció közveszélyes voltát. Az alkohol végzetes hatását a harc veszélyeiben ismerték fel azok, akik eddig nélkülözhetetlennek tartották. A munkásnők bérének hihetetlenül alacsony mértékét az ínség-munka szomorú napjaiban vették észre a társadalom széles körei; a bérminimum kérdése most került először komolyan napirendre a szakszervezeteken kívül álló tényezők körében.

A nők nagy és értékes segítő munkája meg fogja nyitni azok szemét is, akik eddig nem látták még be, hogy amint nélkülözhetetlen a nő a nevelés te; én, úgy föltétlenül szükség van befolyására az államügyek vezetésében is.

Az internacionális vonatkozások pillanatnyilag szünetelnek; de befellegzett a túlzó chauvinizmusnak is, báí a nemzeti érzést erősen felcsigázta az egyes országokat fenyegető veszedelem. Hogy mennyire távol áll a mai kulturembertől a más nemzetbeliek vak gyűlölete, azt legjobban a harcvonalban álló ellenfelek egymás iránti emberséges viselkedése bizonyítja. Csak a sajtónak egy rövidlátó része törekszik gyűlöletet szítani — az otthon maradtak között.

A nemzetközi szervezkedés hatalmas fellendülését remélhetjük, mihelyt a fegyverek zaja lecsendesül. Százszóios erővel vésik majd a szomorú tapasztalatok mindenkinek emlékezetébe, hogy az emberiség mind egyéneiben, mind nemzeti egységeiben egymásra van utalva.

Értekezlet a nők munkanélküliségéről.

A Munkanélküliség Elleni Magyarországi Egyesület kezdeményezésére március 13-án egybegyűltek a nők foglalkoztatásával és a női munka közvetítésével foglalkozó egyesületek, valamint a kereskedelmi és földművelésügyi minisztériumok küldöttei, hogy báró Fejérvári Imréné előadása alapján megvitassák a munkapiacnak a mai rendkívüli helyzettel járó zavarait és tanácskozzanak azok megszüntetéséről.

Az előadó széles mederben tárgyalta a külföldön létesített intézményeket, amelyek célja a nőket munkához juttatni és annak emberséges díjazását biztosítani. A hazai viszonyok ismertetése után javaslatait a következőkben foglalta össze:

1. A munkaközvetítést központosítani kell.

2. Az önkéntes munkaerők alkalmazását a közgyámi teendő körének betöltésére kell szorítani, nehogy fizetett erőket szorítsanak ki.

3. A varrási munkára nézve, amely jelenleg az ínségmunka legnagyobb contingensét szolgáltatja, bérminimumot kell megállapítani.

4. Elő kell segíteni a munkásnők szervezkedését.

5. Lehetővé kell tenni minden téren a nők legmagasabbfokú kiképzését az egyes pályákra.

Az előadást követő vitában az a nézet alakult ki, hogy voltaképpen a kvalifikálatlan alkalmazottak, a tanulatlan munkásnők munkanélkülisége a legsúlyosabb és hogy ezen jövőben az összes szakiskolák megnyitásával kell segíteni.

Az otthonmunkánál sokkal kedvezőbb helyzetet teremt a műhelymunka, amely a szervezkedést is megkönnyíti. A munkásbiztosító pénztárba az otthonmunkások is felvehetők, de a vállalkozók ezt nem hajtják végre. A szociális egyesületek, amelyek most munkásnőket foglalkoztatnak, jó példával járhatnak elől e téren is.

Kívánatos, hogy munkaalkalmak nyújtásával a hatóságok csökkentsék a munkanélküliséget; hogy a munkát közvetlenül adják ki a szociális egyesületeknek s így a most több alvállalkozó kezében maradó haszon a munkabérek emelésére legyen fordítható; hogy a munkásnőket minden téren a férfiakéval egyenlő feltételek mellett alkalmazzák.

A bérminimum megállapítása tárgyában a Munkanélküliség Elleni Egyesület felír a honvédelmi minisztériumhoz.

Scwimmer Rózsa parlamenti előadása Nebraskában

Először történt meg az Egyesült-Államokban f. évi február 24-én, hogy európai nő meghallgatásban (hearing) részesült egy állam parlamentjében Quinby szenátor ugyanis törvényjavaslatot nyújtott be a nők választójoga érdekében; ezt megelőzően — ugyancsak Quinby indítványára — a Ház félórára felfüggesztette a tanácskozást és megadta a szót Schwimmer Rózsának, akit előttevaló este tartott nyilvános előadásából ismertek a parlament tagjai. A félóraig tartó előadás után mind a képviselőház, mind a szenátus tagjai megszavazták a főntemlített törvényjavaslatot. (Nálunk talán amerikai szónoknak kellene ilyen indítványra s annak elfogadására ösztönöznie a hon atyáit).

A házasságon kívül született gyermek joga.

Norvégiában a stórthing második olvasásban is elfogadta azt a törvényjavaslatot, amely a törvénytelen gyermekeknek megadja a jogot, hogy atyjuk nevét viseljék, továbbá, hogy atyjuk, anyjuk és szüleik családja egész vagyonát örököljék. A törvénytelen gyermekek e törvény segítségével ugyanolyan jogok birtokába jutnak, mint amilyen jogaik vannak a törvényes utódoknak.

Nők a háborúban.

A német háziasszonyok háborús szolgálata.

A nagy német női szervezetek, amelyek a háború kitörése óta Nationaler Frauendienst néven a legkülönbözőbb irányú tevékenységet fejtik ki, januárban Berlinben számos gyűlést tartottak s azokon a háziasszonyok háborús kötelességeit ismertették. Ismert szónokok adtak tájékoztatást és útbaigazítást az asszonyoknak: hogyan kell takarékoságukkal és a meglévő termények felhasználása-

val Németország ellenállását jelentékenyen erősíteniük. A gyűlések óriási látogatottsága bizonyítja, hogy a német nők komoly szándéka a nemzeti ellenállásban résztvenni.

Az első német női katona.

Dr. Elisabeth Reinicke az első nő, akit a német hadügyminisztérium egy hadikórházban katona-orvosi minőségben alkalmazott. Katonai uniformisban kell járnia a rangját megillető ékítménnyel, s ugyanazon javadalmazásban részesül, mint vele egyenrangú férfi-kollégái.

Vaskeresztrel kitüntetett német nők.

Két német nő kapott eddig vaskeresztet — egy vöröskeresztes ápolónő és egy badeni ápolónővér. Mindketten avval tüntették ki magukat, hogy Ypernnél a tüzvonalból hozták ki sebesülteket, miközben maguk is életveszedelemben forogtak.

Anyák háborús segélye.

A német Bundesrat anyavédelmi segélyt szavazott meg oly gyermekágyas nők részére, kiknek férje hadiszolgálatra van behíva. Ingyen részesülnek a baba és orvos segélyében és 8 héten át napi 1 márka segélyt kapnak; a szoptató anyák ezenfelül 12 héten keresztül napi 59 Pf. segélyt.

Kitüntetett francia nők.

A következő nők részesültek dicséretben a hadsereg napiparancsaiban: Beangé Lüde, belga tanítónő, aki egy kastélyt kórházzá alakított át és az ottlevő sebesülteket éjjel-nappal a legnagyobb odaadással ápolta. Ápolás közben súlyos betegséget szerzett, mely életét is veszedelemmel fenyegette. — Daems kisasszony Wisembachban, aki házat rendezte be kórháznak, amelyben egyformán ápoltak francia és német sebesülteket; a legnagyobb odaadással látta el és ápolta mindama sebesülteket, akiket a környéken találtak, úgy hogy ezt az ellenség is írásban ismerte el. Wisembach bombázása közben bátorságának nagyszerű bizonyítékát adta: midőn ellenséges tisztek elé került, nem habozott Franciaország iránti hűségének kifejezést adni.

Orosz nők a háborúban.

A felfedezéseiről híres Kondoshev asszony egy lovaszredben szolgál. Shokors hercegnő, a híres női aviatikus szintén felajánlotta szolgálatát a hadseregnek. N katonai hatóságok először visszautasították ajánlatát, mert elfogatása esetén az ellenség esetleg nem minősítené őt harcosnak. De úgy látszik, hogy ezen ellenvetések leküzdhetők voltak, mert a hercegnőt azóta a pilóta seregbe sorozták rendes szolgálatra.

Nők a közigazgatásban.

A hadisegélyezés munkája érdekében Oroszországban megengedték, hogy a községi tanácsban mindenütt nők is vehessenek részt.

Női kocsisok Moszkvában.

A moszkvai hadbavonult fiakker-kocsisok feleségei felvették férjeik mesterségét és folytatják az üzletet. Az első egyikét letartóztatta a rendőrség, de mikor megmagyarázta, hogy azért csapott fel az ura helyébe kocsisnak, hogy családját eltarthassa, akkor mind neki, mind a többi hasonló helyzetben levő asszonynak hivatalos engedélyt adtak a kocsismesterség üzésére.

A háború és a nő érvényesülése.

Vidéki tapasztalatok a háború hatásáról.

A társadalmi élet minden terén óriási változásokat idézett elő a háború, de a legnagyobb változást kétségkívül az asszonyok életének és munkakörének! megváltozásában fogjuk észlelni. A hadbavonultak munkáját nem tudják elvégezni az itthonmaradt férfiak, legnagyobb része a nőkre maradt. Most bezzeg örömmel vennék az antifeminista férfiak és asszonyok, ha több (asszony-orvosunk, tanárunk és képzett hivatalnokunk volna, akik a mindenütt felmerülő hiányokat betölthetnék.

Elnézem naponta, mint végzik asszonyok és leányok egyedül a hadbavonult férfiak munkáját, ők is végeznek olyan hazafias munkát, mint férjeik vagy testvéreik. Ezt különösen azok tudják, akik a földműves asszonyok munkakörét ismerik. Hisz ők e feszült, idegbénító lelkiállapotukban is, — mialatt kedveseikért remegnek, vagy már siratják is őket, — elvégzik a házimunkát, nevelik! és gondozzák gyermekeiket, ellátják az állatokat és azonkívül elvégzik az összes külső munkát épúgy, mint azelőtt a férfiak. Ennyi munkásság után önkéntelenül felmerül a kérdés: miért van mégis, hogy epen ezt az asszonynépet rövidítik meg és tartják éretlennek az állampolgári jogok gyakorlására.

Igaz, hogy még nem elég nagy azon munkásnők száma, akik ezt komolyan óhajtják is. De azon nincs mit csodálkoznunk, ha elgondoljuk, a középosztályban is sokan irtóztak eddig attól, hogy leányaikat valami hasznos életpályára taníttassák. Bezzeg most, de sok asszony venné örömmel, ha az egy-két esztendei továbbképzés helyett valami gyakorlati képesítést szerezhetett volna.

A mozgósítás napjaiban mondta egy barátnőm: »Most már nem bánom, ha harmadik gyermekem leány lesz.« És csodálkozásomra elbeszélte, hogy férje eddig mindig azt hangoztatta, milyen jó lesz, ha leánya fog születni, mert az korán otthon maradhat édes anyjánál. míg a fiukat az iskolázthatás távoltartja. Barátnőm, mivel azon a véleményen volt, hogy a leányt is taníttatni kell, félt, hogy ez a kérdés nézeteltérést okoz majd közöttük. A mozgósítás hírére azonban férjének is be kellett vonulni és akkor eszébe jutott, milyen jó, hogy feleségének diploma van; a kezében. Ekkor kijelentette, hogy ha leányuk tesz, annak is épúgy tanulnia kell, mint fiainak.

Hány olyan családot látunk, amelyben a szülők minden jövedelmüket, vagyonukat ráköltötték fiúgyermekeikre, gondolván, hogy ez a legjobb tőkebefektetés, mely öregségükre jó kamat gyanánt biztosítja nyugodt megélhetésüket, *his* most mindent oda kellett adniok az államnak! Hány öreg ember vesztette el így támaszát és hány leány bátyiját, aki eltartója volt. És mennyi hasonló esetet látunk naponta! Hány leánynak kell most újból tanuláshoz fognia, mert saját erejéből kell megélnie.

A változott viszonyok egyik eredménye: a nő önállóságra nevelése, tudásának, egyéniségének érvényesülése lesz. Ekkor fogják tapasztalni a kenyérkereső, családfenntartó özvegyek, árvák, mennyi igazságtalanság és mellőzés éri őket, ha nincs kellő érdekképviselőjük, önmaguktól fognak keserű tapasztalatok alapján rájönni arra, hogy érdekeiket csak maguk védelmezhetik kellően, úgyszintén jogaikat is maguknak kell kivívniuk.

És bár sok akadályt kell még legyőznünk, tñig a férfiakkal egyenlő jogaink lesznek minden téren, a háború utáni közállapotok siettetni fogják ennek bekövetkezését.

Meghívó

a Feministák Egyesületének 1915. április 19-én, hétfőn este 6 órakor az egyesület helyiségében (V., Mária Valéria-utca 12.) tartandó

rendes évi közzi

Napirend:

1. Elnöki megnyitó.
2. Tájékoztató előadás a munkaközvetítő iroda működésének alapelveiről, az anyasági biztosításról és a foglalkoztató műhely tevékenységéről. Előadók: Pogány Paula, Szirmay Oszkárné, Ungár Dezsőné.
3. Titkár, pénztáros és számvizsgáló-bizottság jelentése.
4. Ügyvezető, 35 választmányi tag és számvizsgáló bizottság választása.
5. Jövő évi munkaterv és költségvetés.
6. Esetleges indítványok.

. Indítványok az alapszabályok 10. §-ának 4. pontja értelmében 8 nappal a közgyűlés előtt írásban nyújtandók be.

A Feministák Egyesületének évi jelentése.

Az 1915. évi közgyűlés elé terjeszti a választmány.

Úgy érezzük, hogy a kétségbeesések és reménysek között eltelt végtelen hosszú időből szakítunk ki egy esztendőt és ismertetjük annak egyesületi életünkre nézve fontosabb mozzanatait. Úgy érezzük, hogy ez az év csak akkor fejeződik be, amikor északon, délen, keleten és nyugaton a béke fehér zászlója szabadítja fel mindenütt a küzdőket és a küzdőkéit remegőket egyaránt a háború tényének szörnyű lidércnyomása alól.

A reánk rótt kötelességet azonban teljesítenünk kell. És az adatok összeállításánál elszoruló szível eszmélünk arra, hogy az év első felében még a békes kultúra felépítő munkáját végeztük, még nem sejtettük, hogy a férfi-alkotta világrend ily szörnyű összeomlásának leszünk tanúi és a mentési munkának fájdalomtól gyötört részesei.

A béke útjait egyengetni volt a lefolyt keserves hónapok alatt legfőbb törekvésünk; ezt szolgálta a közönséghez intézett minden szavunk és írásunk; ezt szolgálja önfeláldozóan politikai bizottságunk elnöke, Schwimmer Rózsa, akit Amerikába sodort a háború kitörése. Ennek érdekében gyűlnek össze a világ aszszonyai április végén Hágában; bár vinnék diadalra a béke eszméjét!

Fiókok megalakulása.

Alkotó munkánk legszembetűnőbb eredménye négy új fiókegyesület alakulása:

Január 11-én, zsúfolásig megtelt érdeklődő közönséggel a szegedi városháza díszterme. Nemcsak Szeged társadalmának minden rétege volt képviselve a gyűlésen, hanem a környékről is számosan átrándultak, hogy jelenlétükkel az ügy és az esemény iránti szimpátiájuknak adjanak kifejezést. Az a mindvégig lelkes és méltóságteljes hangulat, amely a gyűlés lefolyását kísérte, visszhangja volt annak nagyrabecsülésnek és elismerésnek, mellyel Szeged társadalma dr. Turcsányi Imréné és Kárászné Szivessy Mariska úttörő munkáját fogadta. Turcsányi Imréné megnyitójában, Kárászné Sz. Mariska az előterjesztett munkaprogramban, és Jóni Lászlóné elnöki székfoglalóbeszédében meggyőző bizonyítékát szolgáltatott annak, hogy a nőmozgalom ügye a legalkalmasabb kezekbe van letéve. Úgy a tisztikar minden egyes tagja, mint a választmány tagjai lelkes hívei és harcosai ügyünknek és bízunk benne, hogy szegedi fiókunk agilitásban és eszméinknek elméleti és gyakorlati utón való terjesztésében hathatós támaszunk lesz. Az alakuló gyűlésen a budapesti központot Glücklich Vilma képviselte. Beszédét osztatlan lelkesedéssel fogadták. Kívüle Bodóné Trinksz Paula leányiskolái igazgató, Juhász Erzszi tisztviselő szólaltak fel. Dr. Gaál Endre városi kulturánácsnok Szeged város nevében üdvözölte a fiók megalakulását, míg dr. Krausz József orvos a közönség nevében mondott köszönetet a központ küldöttjének és a szegedi vezetőségnek. Lapunk képviselőjében Pogány Paula szólalt fel. Spády Adél, a kiadóhivatal vezetője pedig nagyszabású propagandát fejtett ki »A Nő« terjesztése és hirdetések szerzése érdekében.

Február 1-én a Nyíregyházai Szabad Líceum meghívása folytán Glücklich Vilma előadást tartott a feminiz-

mus céljairól és eddig elért eredményeiről. A nagysikerű előadást követő napra Groák Ödönné, dr. Leffler Béla főgimn. tanár és dr. Szöllösy Pál ügyvéd meghívása folytán egybegyűltek a mozgalom iránt érdeklődők, hogy tájékozódjanak a Feministák Egyesülete gyakorlati tevékenységéről és eddigi munkájáról. — N jelenlevők közül Paulik János evangélikus lelkész, dr. Halasi és dr. Hoffmann ügyvédek, dr. P r ö h l e Vilmos főgimn. tanár szoltak a kérdéshez. Azután megalakult a fiókegyesület. Szervező bizottságot küldtek ki a tisztakar és választmány jelölése, az első közgyűlés összehívása és a bizottságok munkájának előkészítése céljából. Temesvári feminista tagtársaink előadásra hívták meg Lindemanné asszonyt, s oly ügyesen készítettek elő a talajt, hogy tartalmas, vonzó és nagy tetszéssel fogadott előadása kapcsán, mely a gyermek helyzetéről a modern társadalomban szólt, elfogadták Szirmay Oszkárné indítványát, ki vázolván az anya- és gyermekvédelmi munka fontosságát és értékét, kérte, hogy az ezen munkára vállalkozók tömörüljenek mint a Feministák Egyesületének temesvári fiókja, s az anya- és gyermekvédelmi bizottság megalakításánál ezen munkakörben Kezdvék meg tevékenységüket.

Március 8-án, Glücklich Vilmának »A nőkérdés társadalmi jelentősége« címen tartott előadása kapcsán, megalakult a nagybecskereki fiókegyesület, amelynek aLapját Freundné L. Natalie és Szenes Adolf polgári iskolai tanár élénk propagandája vetette meg. örvendetes jelenség, hogy mialatt ők — ideiglenes elnök és titkár minőségében — még az alakuló-közgyűlés előkészítésével voltak elfoglalva, az ifjúsági csoport már megkezdte munkáját. Még pedig a lehető leghelyesebb módon: sorozatos előadások hallgatásával, amelyeket a nagybecskereki kórház vezető orvos, dr. F i s c h e r Regina tartott egészségügyi kérdésekről. Ezek bevezetésül e címen tartotta első előadását: »Miert akarnak a leányok tanulni?«

A fiókok további működéséről más alkalommal számolunk be részletesen.

Előadások.

Ez előítéletek ellen küzdők mindenkor joggal számíthatnak a művész együttérzésére, meri a szabadság béklyóit ugyancsak fájdalmasan érzik azok, akik a szép kultuszának élnek. A divat zsarnoksága ellen indított küzdelemben még inkább támaszkodhatik a nőmozgalom a művészek szabadságérzetére és esztétikai érzékére; ennek bizonyítéka volt Nagy Sándor előadása is. De megnyilatkozása volt egyúttal a szó mesteri használatának, a szavakkal ábrázolás ritka készségének. Nagy Sándor tolla nyomán követtük a divat alkotásait keletkezésük pillanatától a világ minden részébe, az emberiség minden rétegébe vezető útkon; láthattuk a ruha és a test össze nem illő voltából származó diszharmoniaik belső okait. Megérthettük, hogy az egyéniség külső és belső tulajdonságai szerint kell szükségképpen megszabni a ruha formáit; ezeknek feladata: a szép testformák tiszteletben tartása, minden rútnak az igénytelenség leplével közömbösítése. Mithologiai allegóriában, költői lendülettel mutatta meg végül Nagy Sándor, hogyan tevődhetik össze a nő egyénisége különböző elemekből: Aphrodite. Hera és Pallas Athene vonásaiból. A ruházkodás harmóniájának alapfeltétele, hogy ismerjük önmagunkat és respektáljuk egyéniségünk alapvonásait.

Egymástól merőben különböző elemekből állott az a közönség, amely február 10-én zsúfolásig megtöltötte a Royal dísztermét. A mondán hölgyek szomszédságában, akik csak egy új színnel remélték gazdagítani változatos ruhátípusaik sokszínű szivárványát, ott ültek az idejüket megbecsülni tudó, azt gazdasági értéknek tekintő dolgozó asz-

zonyok; a confectió-ipar kapitalista képviselői mögött a szerény keretekben dolgozó szabók és szabónők, akik megrendelőik megbízásából, tanulni jöttek el; a pikantériát remélő férfiak mellett olyan családapák, akik költségvetésük egyensúlyát remélik könnyebben elérhetőnek az újrendszerű ruhák segítségével. A közönségnek ez az összetétele mutatta legvilágosabban, milyen általánosan érzett szükséglet kielégítésére törekszik Buschmann Hedwig.

Az előadás hatása úgyszólván diametrálisan ellenkezett a várakozással; akik szórakozást, szenzációt, pikantériát kerestek, helyette művészi ízlésnek megfelelő, a stílus iránti bámulatos érzékre valló vonalakat és formákat kaptak, amelyeket egy részük őszintén élvezett, egy részük unalmasnak talált. A kiket az anyagi gondok, az időmegtakarítás reménye vonzott oda, nem is remélt élvezettel szemlélték az ötletes átalakító képességnek csodásán ügyes alkotásait. A szakemberek bámulattal, a kapitalisták ijedten nézték, mily egyszerű eszközökkel lehet — nagy munkamegtakarítással és kevés, de értékes anyagból — nemes vonalú, egyéni ruhákat állítani elő; s ami még veszélyesebb: ezek nem múlják divatjukat néhány hónap múlva és nem kophatnak ki a varrásokon, mert alig vannak varrásaik.

Az egyszerű ing szabás, amelyet Buschmann Hedwig csalánszövetből is bemutatott s amelyet hozzáértők első látására is utánozhatnak, mindenkire nézve hozzáférhetővé teszi az ő ruháinak elkészítését, aki szabáshoz ért és művészi ízléssel rendelkezik. A színék és formák sokféleségét el sem képzelhetik, akik jelen nem voltak.

Külön kell kiemelnünk, hogy a nagyon kevés eszközzel előállítható, egyetlen alapruhára tűzdelt, 12 színpadi jelmez összeállításában az előadó bámulatos jártasságot tanúsított a különböző korok stílusainak útvesztőjében.

A színpadi jelmezek szociális jelentőségét a Feministák Egyesülete meghívása folytán T. H a d r i k Anna méltatta, aki bájos conference keretében hangsúlyozta az egyéni öltözködés varázsát s a gazdaságos színpadi öltözékek nagy hasznát. A közönség amely két órán át nagy figyelemmel hallgatta az előadásokat, meleg elismeréssel adózott mind T. Hadrik Annának, aki állást foglalt kevésbé szerencsés pályatársai mellett, mind Buschmann Hedwignek, aki utat mutatott azoknak az asszonytársainak, akik a divat zsarnokságától szabadulni kívannak.

Február 26-án tartotta ügyvezetőnk az újonnan belépett tagtársak számára, a Lloyd-társulat termében, a nőmozgalom fejlődéstani alapjait ismertető előadását a következő tartalommal:

A feminizmus ellen »tudományos« érv gyanánt szokták felhozni azt, hogy a nő munkája veszélyezteti az anyák s evvel az utódok egészségét. Akik ezt állítják, megfedkeznek arról, hogy az egész állatvilágban, amelyhez az ember testi szervezeténél és funkciójánál fogva tartozik, az anya mindenütt éppen úgy megkeresi a maga élelmét, éppei úgy megvívja a lét küzdelmét, mint az -apa.

Az emberi fajnál férfi és nő munkakörének szétválását a kultúra fejlődésének szükségletei hozták magukkal. Csak úgy válhatott π nomád népből állandó lakóhelyű, a vadászat és halászáttal foglalkozóból földmívelő nép, hogy a nő otthon dolgozta fel, amit a férfi megszerzett; hogy megteremtette az ipart, a nyers javak feldolgozását. Csak úgy szabadulhatott fel a férfi energiája és fejleszthette a technikát mai mesés fokáig, hogy az anyagfeldolgozás primitívebb feladatait 3 nő vállalta magára. E feladat teljesítése közben maradt meg a nő hatáskörébe tartozó munka technikai fejlettségének régi fokán, amely már nem felel meg a technika többi ágában mutatkozó óriási fejlettségnek, a munkamegosztás széleskörű érvényesítésének.

A nő otthoni foglalkozása egyfelől improduktív lett, mert a nyers anyagok feldolgozását gyorsabban, olcsóbban és tökéletesebben végzi a nagyüzem; másfelől befejezte a fejlődés menetében reá háruló feladat teljesítését. Ezért érkezett annak az ideje, hogy egyrészt a háztartás központosításával a munkamegosztás, a szakszerű munka és a nagyüzem ezerszeres előnyei minden család számára hozzáférhetővé tétessenek, másrészt a más munkára alkalmasabb nők saját képességeiket korlátlanul érvényesíthessék a társadalom javára.

A munkával túl nem terhelt házastársak, a szülők munkaideje alatt szakszerű felügyelet alatt álló gyermekek, m«g fogják találni a központi háztartásban, a technika összes vívmányaival kellemessé tett, a háztartási munkák zajától mentes otthonukban a kultúrember pihenéséhez szükséges csendet, kényelmet és a fenti feltételekkel biztosított nyugodt idegzetét.

Kapcsolatban avval a mozgalommal, amely a szegény diákok érdekében a szociális intézmények egész sorozatát követelte, egyesületünkben Lóránt Lenke ismertette a diáklányok helyzetét, amely semmiesetre sem rózsásabb a fiukénál. Orvoslás gyanánt mindazokon a segítő intézkedéseken kívül, amelyeket a diákság követel, még a felvételi feltételek egyenlőségét és az összes fakultások megnyitását tartja szükségesnek. H z értekezlet magiévá tette az előadó nézetét és egyesületünk választmányához tette át azt az óhajtását, hogy az érettségizett középiskolai leány-növendékeket szervező gyűlésre hívja össze.

Május 19-én: Dina van Schaich, akit holland asszony létére arra ösztökölt érdeklődése és rokonszenve a magyar nemzet iránt, hogy megtanulja a magyarok nyelvét és saját irodalmában ismerhesse meg a nemzetet, Hollandiában több ízben tartott előadást Magyarországról, most pedig nekünk magyar nyelven Hollandiáról. Érdekesen ösmertette Hollandiának történelmi, földrajzi és kulturális viszonyait és különös lelkesedést ébresztett az a kijelentébe, hogy Hollandia mostani kormányában és parlamentjében oly sok híve van a nők választójogának, hogy bízva reméli a közeli győzelmet.

Anna Lindemannt kedves, régi ismerős gyanánt, szeretettel és nagrabecsüléssel fogadta a közönség és sajtó egyaránt. A modern asszonyról tartott rövid beszéde az április 28-i tea-összejövetelen megkapó közvetlenséggel állította elénk azt a kétségtelen igazságot, hogy a felelősségérzet az, ami a jelenkor tartalmas asszonyát megkülönbözteti a múlt nagyasszonyaitól.

A Választójogi Világszövetség alelnöke nemcsak Budapesten tartott nagyszerű előadást, hanem Szegeden szociálpedagógiai, Temesvárott és Nagyváradon gyermekvédelmi, Segesvárott és Brassóban általános szempontból világította meg a nő választójogának jelentőségét és szükségét.

Vidéki előadások.

A magyarországi békemozgalom buzgó és tevékeny vezetője, dr. Giesswein Sándor, akiben egyszersmind a nő egyenjogúsításának fáradszatlan harcosát tiszteljük, Január 18-án rövid néhány óra lefolyása alatt 2 város Intelligens közönségét gyönyörködtette a nő társadalmi helyzetéről tartott előadásaival: Vágújhely és Trencsén kultúra iránt érdeklődő köreit. Vágújhelyen dr. E n g e l n é K. Berta, a Felvidéki Feministák Egyesületének elnöke, Trencsénben pedig ügyvezetőnk tartott az előadás előtt rövid megnyitó-beszédet. Giesswein Sándor előadásában azokról a ...feladatokról beszélt, amelynek megoldását a társadalom a nő munkájától

varja; melegen, közvetlenül fejezte ki méltatlankodását a mai Társadalom kettős morálján, a nő alacsonyabb munkabérére, a gyermekek kizsákmányolásán. Felvonultatta közönsége előtt azokat a szociális alkotásokat, amelyeket a nők már mai jogfosztottságukban is megalkottak és fentartanak¹. Utalt arra, hogy azok a nők, akik politikailag már a férfiakkal egyenjogúak, sehol sem hanyagolták el családi kötelességeiket, sőt szélesebb körben, hathatósabb eszközökkel szálltak síkra családjuk és összes polgártársaik javáért. A politika nálunk oly szennyos hullámaikat lecsendesíthetik és megtisztíthatják a nők, akik eddig szűkebb körben voltak a tisztaság örei. — Dr. Giesswein Sándor előadásai nemcsak pillanatnyi lelkesedést váltottak - M, de maradandó eredménnyel is jártak a nőmozgalomra nézve.

Február 1-én a Nyiregyházi Szabad Liceum meghívása folytán ügyvezetőnk előadást tartott a feminizmus céljairól és eddig elért eredményeiről.

Az Ózdi Vasgár Tiszti Kaszinója meghívására ügyvezetőnk a feminizmus alapeszméiről, a kaposvári feministák meghívására Szelné dr. Bálint Aranka a nőmozgalom történetéről tartott február 15-én nagyszerű előadást, Greisinger Ottóné pedig Muraszombatban. Mindhárom előadás a közönség legélénkebb érdeklődésével találkozott és számos új hívet toborzott a feminizmusnak.

Szülői értekezletek.

Csütörtökön, január 15-én Balázsné Rác Stefánia tartott előadást a jutalom és büntetés nevelő hatásáról; utána dr. Deutsch Ernő orvosi és gyermektanulmányi szempontból vázolta azokat a károkat, melyeket helytelenül alkalmazott jutalmak és büntetések okozhatnak a gyermek lelki fejlődésében. Kondomé A. Jenny a munka szeretetére nevelésről, Jakabné dr. Rác Hanna a példa útján nevelésről beszélt. Végül Melleme Mikolczy Eugénia fejtette ki, hogy a F. E. szülői értekezletének állandó résztvevői már annyira vitték önmaguk fegyelmezését, hogy a büntetések és jutalmak náluk mindenkor természetes következményei a gyermek cselekedeteinek. Kívánatos volna, hogy a szülők és nevelők minél szélesebb rétegeire terjedjen ki a rendszeres pedagógiai gondolkodás, amelyet mi sem szolgálhat jobban, mint a F. E.-ben, tehát neutrális helyen, szülők és tanítók között folytatott eszmecsere.

Még nem ment át teljesen a köztudatba a gyermek alvásának jelentősége. Ezért látta szükségesnek egyesületünk, hogy szülői értekezlet keretében foglalkozzék evvel a kérdéssel, amelynek előadójául Dr. Deutsch Ernő igazgató főorvost kérte föl. Széleskörű tanulmányokra alapított s amellett élvezetesen népszerű fejtetésként okolta meg az előadó az egyesület nevelésügyi bizottságának azt az álláspontját, hogy az alvás hiánya nem kisebb mértékben károsítja a gyermek fejlődését, mint az éhezés. Kiemelte annak fontosságát, hogy a szülők már csecsemőkorában ügyeljenek a gyermek helyes szokásaira; ne fektessék bölcsőbe, mert a gyermek ringatása önmagában is káros, később nehezen levethető szokás; legálább éjjel ne pólyázzák, mert a szabad mozgás meggátlása zavarja álmában; ne szoktassák altatódalhoz, amelyről később nehezen szokik le; ne aludjanak gyermekükkel egy ágyban és ne játszanak vele reggel saját ágyukban; ne izgassák lefekvés előtt kellemes vagy kellemetlen hírekkel. Gondoskodjanak róla, hogy csend, sötétség, mérsékelt hőfok és jó levegő vegye körül gyermekeik fekvőhelyét, mert ezek a nyugodt alvás alapfeltételei; ne vigyék túlságba a gyermek edzését könnyű takaróval, mert a meleg- és nedvesítés csökkenti az alvás mélységét. A csecsemőnek napi

18-20 órai, nagyobb gyermeknek 10-12 órai alvási van szüksége.

Amely gyermek a fentebb felsorolt körülmények közt nyugtalanul alszik, álmlában felsikolt, álmlából felriad: annál keresni kell az alvást megzavaró okot, amelynek megállapítására az orvos hivatott. Lehetséges, hogy az orr- és garatüreg közötti adenoid-vegetatiók akadályozzák légzését; vagy hogy kezdődő idegbaj előjelei mutatkoznak.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a gyermek lefekvése és elalvási közti időköz mekkora? Teljesen egészséges, ép idegzetű gyermeknél igen rövidnek kell lennie; ellenkező esetben ismét kutatnunk kell: nem bántja-e a gyermeket gond, aggodalom? nem mutatkoznak-e nála szexuális rossz szokások? mindenesetre szoktassuk hozzá egészen kicsiny korától ahhoz, hogy kezét a takaró fölé helyezze.

Utalt az előadó azokra a szociális okokra is, amelyek megrabolják a gyermeket a számára nélkülözhetetlen, nyugodt és elegendő alvástól: a lakásnyomorúságra, a gyermekek éjjeli vagy kora reggeli munkájára, fertőzéssel fenyegető tuberkulotikus egyének szomszédságára, stb.

Az irodalom és nevelés közötti viszonyt fejtegette az április 2-i értekezleten Altai Margit, a gyermekirodalom közkedvelt művelője. A költészetet nem tekinti fölösleges fényűzésnek, hanem éppen oly nélkülözhetetlen szellemi tápláléknak a gyermek számára, aminő az emberiség gyermekkorában volt és a primitív népeknél máig is maradt. A gyermeket magát is költővé, színészé, képzőművészé teszi képzelete; Utánzó ösztöne, rajzoló- és alkotó-képessége. A mese- és regevilág remekei — csakis ilyenek felelnek meg a gyermekszoba igényeinek — megkönnyítik az átmenetet képzelete világából a szürke valósághoz. A gyermek képzeletével kongeniálisak Andersen meséi, amelyek megszemélyesítik az élettelen tárgyakat; nem csupán gyönyörködhetnek, hanem rokonszenvet, kíméletet ébresztenek a gyermek környezetében levő tárgyak iránt. A képzelet helyes irányú fejlesztése szolgálhatja az intuiciót is, amely a tudományos és technikai felfedezések és találmányok legfőbb forrása. H. előadást követő vitában Mellemy Miskolczy Eugénia utalt a valóság és képzelet éles megkülönböztetésének feltétlen szükségére; Friedné a mythoiógiát ajánlja, mint a valóság idealizációjának halhatatlan példáját; Kármán H. Márta hangsúlyozta, hogy a mese fejleszti a gyermek erkölcsi érzékét is; Felmer Gyuláné fontosnak tartja, hogy a mesék mennyiségét és minőségét a gyermek egyéniségéhez mérjük; dr. Szántó örömmel állapítja meg, hogy az előadó nem ajánlja a kifejezetten tanulmányos meséket; ennek önként kell a mese tartalmából következnie. A gyermek olvasmányainak megválasztásánál a helyes irodalmi nyelvet és a valóban értékes tartalmat kell irányadónak tekinteni. Hacker Boriska egy iskola ifjúsági könyvtárának vezetéséből tudja, hogy a 10 éven felüli gyermekek sokszor igaz történetet kívannak és idegenkednek a mesétől. Glücklich Vilma örömmel konstatálja, hogy mióta néhány év előtt ugyanezzel a tárggyal foglalkozott egyesületünk, milyen nagymértékű haladás tapasztalható e téren a közfelfogásban. Akkor még komolyan gondolkozó emberek sem látták világosan a túlságosan fantasztikus, hátborzongatóan izgatós mesék káros voltát; ma senki sem kételkedik abban, hogy a gyermek idegzetét óvni kell minden káros izgalomtól. — A 10 éven felüli gyermek természetesen a valóság ismeretére éhez, de ellenszenv a mese iránt talán mégis inkább a »nagyoskodás« e korban nagyon gyakori hajlamából származik.

Egyesületünk utolsó szülői értekezletén Szegvári Sán-

dorné méltatta annak a kérdésnek fontosságát: hogyan érvényesülhet a szociális ethika a nevelésben? és tett javaslatot arra nézve: hogyan volna elérhető, hogy tudatossá váljanak és a káros ösztönök rovására fejlődjenek, erősödjenek a társadalom és egyén szempontjából hasznos ösztönök?

Az elemi iskolában és a középiskola 4 alsó osztályában olvasmányok alapján kellene megértetni a gyermekekkel a cselekedetek ethikai értékelésének alapelveit. A középiskola felső osztályaiban természettudományi alapon, a faj fejlődésének érdekei szempontjából, jó tankönyv alapján kellene rávezetni a gyermekeket arra, hogy az ethikai érzések gócpontja az anyai szeretet. Ki kellene mutatni a teljes jogegyenlőség szükségét; megmagyarázni a tulajdonjognak, mint a munkaeredmény védelmének, keletkezését; a szocializált munka és technikai haladás ethikai fontosságát; a közegészségügy jelentőségét, az emberélet értékét; az aggod, betegek, gyermekek védelmének szükségét; azt emberi becsület fogalmának egységét; a kettős morál káros hatását az utódokra, az apai és anyai felelősséget, egyenjogúságuk szükségét stb. stb.

Amit az iskola így tudományos alapra épít, azt a szülők megerősíthetik példájukkal, szociális kötelességek elvállalásával, magyarázattal, olvasmányokkal, a gyermek testi épségének őrzésével, edzéssel, rossz szokások megszüntetésével.

Pályaválasztási értekezlet.

Ha a Feministák Egyesülete egyebet sem tenne, mint-hogy évenként egyszer egybehívja Budapesten — most már vidéken is — az iskolát elhagyó leányokat és megérteti velük: miért és hogyan kell minden leánynak felfegyverkeznie a létért folyó küzdelemben: már ez is korszakot alkotó munkája volna, mert a felnövekedő ifjúság jövőjének ad biztos alapot. Ezúttal is az Iskolásleányok százai hallgatták áhítattal, amit dr. Barát Gizella a fogorvos és fogtechnikus, Zigány Zoltán a kertészeti és gazdasági, Dörfler Janka az ipari, Czákó Elemér az iparművészeti, Fehér Jolán a tisztviselői, Erdélyi Szerén az építőmesteri, Révész Imre a fényképész, Szelné dr. Bálint Aranka a tanítói és tanári pályáról elmondott.

Január 29-én Schwimmer Rózsa »A felnőttek pályaválasztása« címen tartott egyesületünkben nagyérdemű előadást, amelyen új női pályákra: idegenvezetőnő, hivatásos csomagoló, stb-re hívta fel az egybegyűlt hallgatóság figyelmét.

Amit évek óta egyedül végzett az egyesületünk Gyakorlati Tanácsadója, annak egy részét a Pályaválasztási Tanácsadó intézményének formájában meg akartak valósítani olyan testületek, amelyek dúsabb anyagi eszközökkel tehetik hatékonyabbá az energiának azt a gazdag forrását amely a Gyakorlati Tanácsadó szerény medrében érvényesült eddig. Déri Ferenc dr., a székesfőváros tanügyi osztályának vezetője, május 4-én értekezletre hívta meg mindazoknak a testületeknek képviselőit, amelyek természetesen érdeklődnek a pályaválasztás irányításának nagyfontosságú kérdése iránt. A Feministák Egyesületének képviselői gyanánt Dirnfeld Janka, Glücklich Vilma és Pogány Paula vettek részt az értekezleten, amelynek előadója Pataki Béla polg. isk. tanár volt, aki első sorban a pályaválasztás előtt állók egészségügyi vizsgálatának szükségét hangsúlyozta. Az értekezlet eredménye gyanánt Déri Ferenc dr. kimondta egy oly intézmény szükségét, amely útbaigazítja a pályaválasztás előtt álló ifjúságot.

A Pályaválasztási Tanácsadó működését július 3-án

kezdte meg, egyelőre 2 iskolában, heti 2-2, illetőleg 3 hivatalos órában. A Feministák Egyesülete törekedett közreműködésével és tapasztalatainak rendelkezésére bocsátásával az ott jelentkező leányok számára hathatossá tenni az intézmény segítségét; így remélte elérhetni azt, hogy Gyakorlati Tanácsadójának erre a térre is kiterjedő munkáját az útbaigazításra szorulóknak minél nagyobb körére, nézve tegye hasznossá. A népszerűségnek örvendő intézmény működését azonban a háború- tartamára érthető okokból felfüggesztették.

A római kongresszus.

Ez International Council of Women május hó 4-től 16-ig Rómában tartotta quinquennális közgyűlését. Egyesületünk ügyvezetőjét, Glücklich Vilmát és Ungar Dezsőné választmányi tagját küldte ki képviselőül a kongresszusra. Lapunk kimerítő tudósításokat közölt a kongresszus főbb eseményeiről. Azonkívül Glücklich Vilma június 4-én a Lloyd társulat nagytermében beszámoló előadást is tartott. Június 22-én pedig a kongresszus epilógusa gyanánt közös uzsonna mellett barátságos beszélgetésre gyűlt össze egyesületünk számos budapesti tagja. A beszélgetés tárgyát a római kongresszus epizódjai képezték.

Politikai bizottság.

A legutolsó esztendő politikai dokumentumaiban lapozgatva, Sylvia Pankhurst nevére bukkanunk legelőször. Nem volt a mi vendégünk, de minthogy áprilisban Budapesten egy impresario rendezésében előadást tartott, a velünk egy célért küzdő bajtársat megillető elismerésben részesítettük. Bér nem értettünk velük mindenkor egyet a harci eszközök megválasztása tekintetében, mindamellett elismertük, hogy az önfeláldozás példátlan bizonyítékait szolgáltatták.

Anna Lindemann, a Nők Választójogi Világszövetségének egyik alelnöke, — amint előzőleg emiítettük, — 1914. évi április 29-én Die Hausfrau und die Politik címen tartott nagyszabású előadást; ebben kifejtette, hogy a háziasszony munkájának eredménye mily nagy mértékben függ a helyes gazdasági politikától, hogy addig nem felelhet meg hivatásának tökéletesen, inig nem szerez közvetlen befolyást a gazdasági politika vezetésére. Előadásának érveléseit a közelmúlt, az azóta lefolyt súlyos esztendő fényesen igazolta. Csak látni kellett e tejjel-mézzel folyó Kánaánnak, e mindenekelőtt mezőgazdasággal foglalkozó országnak fővárosában az asszonyok tömegét, akik a nedves, hideg éjszakákat szabadban, egy helyben állva virasztották át, hogy reggelre egy szűk és rossz falat kenyeret tudjanak őrizetlenül lakásukba zárt gyermekeiknek szerezni, hogy megértsük: a gazdasági politikában szükség van az előrelátó, a gyakorlati gondolkozású asszonyra, hogy lehetővé váljék annak javítása. Lindemann asszony előadásán felszólalt Szegvári Sándorné tagtársunk; indítványozta a választójogi törvény revízióját és a választójognak kiterjesztését a nőkre; ezt a gyűlés egyhangúan elfogadta. Sívárogyva várjuk, hogy a békés törvényalkotás e legsürgősebb teendőjét elintézzé. A magyar nő oly fényesen bebizonyította rátermettségét a gazdasági és társadalmi munka minden terén, kötelességtudásának, értelmességének és áldozatkészségének oly számos jelét adta, oly nélkülözhetetlen tényezőnek bizonyult az állam fentartásában, hogy méltán elvárhatja a közel jövőben polgári kiskorúságának megszüntetését.

Anna Lindemann a fővárosban tartott előadásán kívül még Szegeden, Nagyváradon, Temesvárott, Brassóban és Segesvárait tartott előadásokat és különböző szempontokból

világította meg a nő választójogának jelentőségét és szükségét.

(A Nemzetközi Nőszövetség római kongresszusa alkalmából, 19R május 15-én a Nők Választójogi Világszövetsége nyilvános nagygyűlést tartott, melynek ünnepi szónokai között ügyvezetőnk is szerepelt. E gyűlés tüntetés volt, felelet arra a kudarcot vallott szándékra, mely a nők választójogának kérdését a Nemzetközi Nőszövetség quinquennális közgyűléséből kizárni igyekezett. Mindamellett a nők politikai jogának követelése, bár programmon kívül, az előadások nagy többségében felhangzott, a kongresszus pedig elfogadta Marchesa Pellicano határozati javaslatát, hogy a nőnek a férfiével egyenlő díjazása és előmenetele csakis a választójog segítségével érhető el. A Róma legnagyobb színházában, zsúfolt ház előtt tartott nagygyűlés fényes lefolyású volt, korszakot alkotó az olasz nők választójogi mozgalmában.

Ugyanebben az időben Szeben-, Fogaras- és Hunyad-megye polgári iskolai tanárai és tanárnői Rótt Péterné polgári iskolai igazgatónő indítványára kimondták, hogy mozgalmat indítanak a négy polgári osztályt végzett nők aktiv, a diplomás nők passzív választójoga érdekében.

Júniusban alakult meg az Országos Polgári Radikális Párt, mely a nőmozgalom számos követelése mellett a nők választójognak kivívását is programmba vette. A párt alakuló nagygyűlésén egyesületünk tagjai szép számmal jelentek meg. Ugyanakkor kérdést intézett az Egyesület a többi politikai pártokhoz az iránt, hogy milyen álláspontot fognak elfoglalni jövőben a nők választójoga kérdésében; erre több párt részéről kielégítő választ kapott.

Egyesületünk a lefolyt évben vidéken jelentékenyen megerősödött; egymásután alakultak meg vidéki fiókegyesületünk választójogi bizottságai, ami legbiztosabb jele az asszonyok teljes öntudatra ébredésének. Ez az egész ország területére terjedő erős szervezettség kiváló szolgálatokat tehet majd a magyar nőmozgalomnak a legközelebbi képviselőválasztások alkalmából. A társadalom minden osztályának asszonyai jelenleg országsszerte oly erős és kitartó szociális és gazdasági tevékenységet folytatnak, amely önértéket csak növelheti és kell, hogy határozottabbá tegye a jogaik kivívásáért megindult mozgalmat.

E küzdelemben értékes munkatársat talált a politikai bizottság a Férfiligában, melynek június 18-án tartott közgyűlése zárta le a tavalyi egyesületi évet. A Férfiliga decemberben is tartott propagandaelőadást, melyben Reinitz Ernő tolmácsolta az igazságos férfiak azon fájdalmas belátását, hogy a ma háborúskodó országokban a nők választójogának megvalósítása elejét vehette volna a világ-háborúnak, mert a háború legelkeseredettebb és legmegbízhatóbb ellensége a nő.

Ennek felismerése bennünk is kell, hogy megerősítse azon szilárd elhatározást, hogy minden erőnkkel, minden lelkesedésünkkel, fokozott munkakedvvel vívjuk ki mihamarabb politikai jogainkat, mert hiszen meggyötörve állapítjuk meg napról-napra, óráról-órára, hogy az emberiség belepusztul az egyoldalú vezetésbe, belepusztul a férfi háborús kedvébe, nem lehet el sem bel-, sem külpolitikájában. a nő szelídebb erkölcsének, létfentartó ösztöneinek, anyai szeretetének kellő érvényesülése nélkül.

Anya- és gyermekvédelmi bizottság.

Bizottságunk munkája az 1914. évben két részre tagolódik, mint minden esemény, mely ezen történelmi napok jegyében folyt le. Az év első felében buzgón és lankadatlanul, a megszokott mederben folytattuk a múlt esztendei működést. Munkánk főrészét a székes-

fővárosi árvaszékkal egyetértő működésünk képezte; az árvaszék részéről a munkánk iránt érzett bizalom élénk bizonyítékát kaptuk. abban, hogy míg a múlt esztendőben a házasságon kívül született gyermekek közül 126-nak címét küldte be nekünk személyes felügyeletre, addig az 1914. év elején 1160 címet s alig, hogy ezt az anyagot feldolgoztuk, újabb 270 címet küldött. Szétosztottuk a címeket tagtársaink között, akik lelkiismeretesen utánajártak, hogy a gyermekeket megtalálják; de minthogy már néhány hét, némely esetben már néhány hónap múlt el a gyermek születése óta, megint csak egy kisebb része volt megtalálható. A felkeresett esetek 36%-ánál a jelzett címeken semmi nyomra nem akadunk, vagy csak azt tudtuk meg, hogy az anya ismeretlen helyre költözött. A gyermek meghalt a felkeresett esetek 8%-ánál, az állami gyermekmenhelybe került 6%-ánál, Budapestről elköltözött 15%-ánál; érdemleges elintézését csak az eseteknek 24%-a nyerhetett. 12%-nál a gyermeket kielégítő helyzetben találtuk, 1,5%-nál a szülők házasságra léptek, állandó nyilvántartásban maradt 10%. Ezeknél sürgettük a tartásigényt, esetleg a Tartásigény érvényesítése iránti törvényes eljárást és ahol a szükség fenforgott, többször meglátogattuk az anyát és a gyermeket. Hasonlóképp folytattuk a szülészeti intézetek mikor rendszeres látogatását és az anyákat azon időben, mikor tanácsra legjobban rászorultak, tanáccsal láttuk el, figyelemztettük őket mindazon segítő forrásokra, amelyeket társadalmi» állami, fővárosi intézményeink számukra nyújtanak.

Körülbelül 1600 anyát láttunk így el tanáccsal és útbaigazítással. Ez volt működésünk azon ága, melyet az esztendő második felében is folytattunk, mert e nehéz napokban az anyáknak jobban, mint bármikor szükségük volt az útbaigazításra. Hasonlóképp folytattuk a menhely által átutalt 15. életévüket meghaladott gyermekek feletti felügyeletet A nagy napok eseményeinek szédítő rohamában a helyzet parancsszava irányította bizottságunk tevékenységét; mikor augusztus első napjaiban egyesületünk megkezdte a munkaközvetítést, csakhamar észleltünk a vigaszt és munkát keresők nagy tömegében nagy számban oly nőket, kiket anyaságuk legfontosabb kötelessége megakadályozott a házon kívül végzendő munkában. Ezek egn részén segítettünk rőtönzött napközi otthonok létesítésével; mikor az anyáknak munkát tudtunk találni, meg volt a módunk arra is, "O9tf gyermekét napközi otthonainkban gondos felügyelet alá vehettük. Tagtársaink önfeláldozó buzgalma lehetővé tette, hogy minden előzetes anyagi alap megteremtése nélkül három napközi otthont nyissunk, ahol állandóan közel 200 gyermek nyert felügyeletet és ellátást. N három napközi otthont tagtársaink céltudatos, komoly munkával odaadón. vezették.

Napközi otthonainkat mindaddig fentartottuk, míg a hatósági-hasonló intézmények megnyitása lehetővé tette, hogy munkaerőnket más irányba tereljük. Ugyanis a szoptató anyák számára és a várandós asszonyok részére feltétlenül otthon végezhető munkára volt szükség. De rémes tapasztalatokat szereztünk az otthonmunka terén. A katonai fehérnemű varratása, az akkor egyedül kapható munka, oly sok vállalkozó és alvállalkozó kezén ment át, hogy az eredetileg is csekély díjazás égbekiáltó kizsákmányolássá vált. Egy nadrág varrásáért 6 fillért, egy ingért 9 fillért, — felháborodásunk láttára 11 fillért, — 103 vaskarikának egy vastag ponyvára való felvarrásáért 11 fillért szoktak fizetni. Ezekhez a cérnát a munkásnőnek kellett adnia, ami darabonként 1—3 fillér készkiadást jelentett. Hogy ettől a rémes robotmunkától legalább a testileg elgyöngült asszonyokat megmentjük, megnyitottuk foglalkoztató műhelyünket. Bízunk és nem csalódtunk tagtársaink és jóakaróink segítségével; az egy-két csekély rendelés alapján megkezdett

foglalkoztató műhely ma kb. 80.000 korona forgalomról számolhat be, amely összegnek körülbelül felét munkadíjakban osztottuk ki. Különösen fontos volt, hogy a varrási munkán kívül, amellyel utóbb más szociális egyesületek is foglalkoztatták az asszonyokat, sikerült egyes nagy pénzüintézetek rendelkezéseivel és később a hadügyminisztérium részéről nyert 5000 pár térdmelegítőre szóló rendeléssel hónapokon keresztül foglalkoztatni azokat, akik más munkához nem értettek. Bármennyire iparkodtunk a béreket méltányossá tenni, — minthogy mégis meg kellett tartanunk az arányt az általánosan fizetett bérekkel, — azok még mindig oly alacsonyok maradtak, hogy szomorú bizonyítékai a rosszul fizetett női munkaerőknek. Kötönőink száma körülbelül 300 volt, varrással állandóan körülbelül 200 asszonyt foglalkoztatunk. Minthogy foglalkoztató műhelyünket első sorban a szoptató anyák és a várandós asszonyok számára nyitottuk meg és láttuk, hogy mily nehéz időknél mennek elébe az asszonyok, amikor ezen csekély keresetük is megszűnik és az államsegély a családjuk fentartására nem elegendő, vagy sok esetben még folyósítva nincs, elementáris erővel rázta meg lelkünket az észlelés, hogy nem szabad azt megengednünk, hogy abban az időben, amikor az asszony nem végezheti kenyérkereső munkáját, azért mert a n y a s á g v a l á l l a m f e n t a r t ó f e l a d a t á t t e l j e s í t i , n y o m o r n a k » pusztulásnak, kétségbeesésnek legyen kitéve, és ismét csak rögtönözve és tagtársaink segítségével bízva megkezdünk »háborús a n y a v é d e l e m« elnevezése alatt egy oly anyavédelmi mozgalmat, amely a gyermek születését megelőző és követő időben az anyát ellátja az élet legnélkülözhetetlenebb szükségleteivel, élelemmel és fűtőanyaggal és gondoskodik arról, hogy házat helyette valaki rendben tartsa. Ezen háborús anyavédelem számára anyagi támogatást is kértünk és tagtársaink és jóakaróink önkéntes adományai lehetővé tették a segítő munka megkezdését és folytatását; 4100 korona gyűlt egyelőre össze. Ehhez járult a Gyorssegély Augusztá-alap hathatós támogatása, amelyről a legmelegebb elismeréssel emlékezünk meg e helyen. Az Augusztá-alap szegényügyi osztályának vezetőivel, Kuzmik Pálné ő méltóságával és báró Lányi Péternével oly megállapodásra jutottunk, hogy havi 1000 koronáig nyújthatunk támogatást Augusztá-nyugták alapján a támogatásra szorult anyáknak. De még gyorsabban, mint a segítő társak, gyülekeztek a segítségre szorultak, akiknek száma csakhamar oly nagyra nőtt, hogy nem nyújthattuk a segítséget mindég oly intensive, mint azt kezdetben terveztük. Átutalták hozzánk a támogatásra szorult anyákat: a Központi Segítő Bizottság anyavédő osztálya, a kerületi előjáróságok, az Augusztá-alap és a közgyámok; 10 hét alatt 420-ra ment a kérvényezőök száma. Csak kivételesen adtunk pénzsegélyt és a legtöbb esetben élelmet, amely életbevágó fontosságú a szoptató anyánál és amelyet most gyakran még pénzért sem tudtak volna beszerezni. Ezen mozgalmunk mindeddig szerény keretek közt mozog, de annyi kétségbeesésnek és szívtetűnyomornak tudtuk elejét venni, meg tudtuk óvni az anya és a gyermek egészségét és újra munkaképessé tenni az anyát, hogy egész erőnkkel azon leszünk, hogy mind szélesebb mederben és mind behatóbban nyújthassuk ezen segítségünket, amely mintegy pótolni akarja az anyasági biztosítást. — A törvényes alapra fektetett anyasági biztosítást, amely az anyának jogát akarja biztosítani, a kenyérkereső munkáját pótló segítségre, előkészíteni és minél hamarabb életbeléptetni: ebben látnók legfontosabb feladatát társadalmunknak és törvényhozásunknak. Ezen kérdést tárgyaltuk legutolsó gyermekvédelmi ülésünkön Reinitz Ernő tagtársunk szakszerű referátuma alapján és állandóan foglalkozni fogunk ezen kérdéssel, amíg a megoldáshoz vittük.

Budapesti bizottságunkkal egyértelműen dolgoztak vidéki bizottságaink is, Nagyvárad, Szeged, Nyíregyháza, Nagybecskerek, mind foglalkoztató műhelyek fentartásával, mind a háborús anyavédelem gyakorlásával iparkodtak megfelelni feladatuknak és komoly és céltudatos munkát végezni.

Nagy feladatok várnak reánk a jövőben is, melyben remélni és bízni akarunk s melyért, hogy gyermekeink számára élni érdemes legyen, most szenvedünk és dolgozunk.

Munkaközvetítők.

A háború kitörése okozta megdöbbenést és izgalmat mozgalmunk híveinél szinte egyöntetűen az a tettekre való vágy váltotta fel, amely minden egyéni felfogás kikapcsolásával azt követelte, hogy meentsük meg a társadalom számára, ami megmenthető. A férfiak megkezdett és bevonulásuk miatt félbehagyott munkáját folytassák más szorgos kezek; a kenyérkereső férfitől megfosztott családok tűzhelyét ne könyöradományok gyorsan szétfolyó fillérei melegítsék ideig-óráig, hanem a családjában, a felnőtt és munkaképes leányok kitartó munkája tartsák fenn a háború előtti idők színvonalán. Bár Gyakorlati Tanácsadónkat önként kereste fel a vidéki és fővárosi munkakereső asszonyok nagy száma, mégis szükségesnek tartottuk, hogy Gyakorlati Tanácsadónk intézményét még jobban népszerűsítve, a női munka közvetítése ügyét teljesen kezünkbe vegyük.

Hívó szavunkra végtelennek látszó tömegekben jöttek hozzánk. Röpíveket nyomattunk s azokat tagtársaink házról-házra járva osztották szét. A lapokban felhívásokat tettünk közzé, hogy aki munkát keres, forduljon hozzánk. Az előjáróságokhoz fordultunk, kérve, hogy akik dolgozni akarnak, utasítsák munkaközvetítőnkhez. Bár felhívásunk a nőkhez szólt, férfiak is nagy tömegekben fordultak hozzánk. Eleinte férfi-munkát is közvetítettünk; de a városházán Vita Emil tanácsnok vezetése alatt tartott egyesületközi értekezlet határozatából ezt átvette tőlünk az állami munkaközvetítő hivatal; a női munka minden ágának közvetítésével egyesületünket bizta meg az értekezlet. Egyesületünk kipróbált vezető harcosai mellett önkéntes segítők fáradhatatlanul agilis egész tábora vett részt a közvetítés nehéz munkájában.

Egyesületünk fennállása óta küzdött a nők gazdasági függetlenségének munka útján biztosításáért; a nők bebocsátását követelte a férfiak számára nyitva álló iskolákba. Mikor a kizárólag férfiaknak fentartott pályák kapuit döntötte, tisztában volt azzal, hogy nemcsak a nő gazdasági felszabadulását éri el vele, de elejét veszi annak a katasztrófának, amely kell, hogy bekövetkezzék minden családban, ha a férfi kidől, a társadalomban, ha a férfiak tömegét elvonják.

Hogy a háború kitörése alkalmával még nagyobb összeroppanások nem történtek, nagy mértékben köszönhető annak a ténynek, hogy eszméink az utolsó évtizedekben részben valóra váltják. Ha a képzett férfiak munkáját nem is vehették át mindenütt ugyanolyan képzettségű nőmunkások, a munkára készségeket oly fokot tanúsították, hogy rövid időn belül, ha nem is a gyakorlott férfimunkás tökéleteségével, de mégis jól végezték el a rájuk bízott feladatokat.

Kétségbeesett volt első időben látni mindazt, aminek elrűlése érdekében sürgettük a nő bebocsátását mindenüvé, ahol a népek sorsát — férfiak, nők és gyermekek sorsát — intézik. A háború eszközeül odavetett viruló férfiak elvonulását, akik ránk nézve, a pozitív emberi boldogság megszemélyesítői! Fiainkat, testvéreinket, férjeinket és gyermekeink atyját. Vagy látni, mint zuhannak le gyakran szédítő társadalmi pozícióban trónoló existenciák: előkelő asszonyok, leányok, máról-holnapra koldusok! életsorába. Nem tanították őket semmire, »nem volt soha szükségük rá, hogy

dolgozzanak.« A munka értékelésének micsoda sivár perspektívája! A rendszeres munkát nem mint létünk velejáróját, mint képességeinknek produktív erőben nyilvánulását, mint velünk egybeforrott és csak energiánk fogytával megszűnő testi és lelki szükségletet tekinteni, hanem, mint a szegénység szimbólumát! Nem az ő hibájukból történt ez, ők áldozatai a konzervatív világfelfogásnak. A háború csapásai közepett azonban ők azok, akik nagy veszteségeik mellett is nyertek valamit. És az ő nyereségük a társadalom nyeresége is, mert parazitákból a társadalom produktív munkásaivá váltak. Hogy milyen nehézségekkel járt ez és jár még ma is, csak az tudhatja, aki megkísérelte képzett, gyakorlott munkaerők elhelyezését. De a kényszerűség szinte áttöri a gátakat; ha a megélhetésért dolgozni kell, minden kínálkozó munkát üstökén kell tagadni. Az általános kétségbeesésben és napról-napra fokozódó munkanélküliségben, mely a háború kitörését követte, bizony a gyakori esetek közé tartozott, hogy az árván és támasz nélkül maradt finom, ápoltságú nők háztartási munkát vállaltak. Csak ehhez értettek, és talán ehhez sem tökéletesen. De azóta gyakorlatra tettek szert és ma jól fizetett, megbecsült munkásai a társadalomnak, vagy átléphettek olyan munkakörbe, amelyben egyéb képességeik! révén jobban érvényesülhetnek.

A szervezetlen munkásnő típusa is óriási nehézségeket okozott mindég ott, ahol a szolidaritásnak a munkabérek és munkaidők szabályozására döntő jelentősége volt. A munka utáni túlekedésben szem elől tévesztették legsajátabb érdekeiket, annyira, hogy kénytelenek! voltunk a szabad megállapodásoktól eltekinteni és a munkafeltételekre vonatkozó összes megállapodásokat lehetőség szerint kezünkbe venni és szabályozni. Főleg az első időszakban rengeteg időnkbe került, hogy a pályaválasztási tanácsadás, munkaközvetítés és gyermekek elhelyezésén kívül a szervezkedés szükségességéről, a szolidaritás jelentőségeiről kellett beható megbeszéléseket folytatnunk a munkásnőkkel.

A gyermekmunka kihasználása is óriási mérvet öltött. Életerős, egészséges anyák, és apák hozták 11-13 éves gyermekeiket azzal, hogy már elég nagyok, adjunk nekik foglalkozást, hogy segítsék szüleiket és testvéreiket. Mísem látszott hálásabb feladatnak, mint az ellágyulásra hajlandó közönség közé dobni egy dolgozni kívánó (?) családját fenntartani akaró gyermeket. Minden erőnkben küzdöttünk az ilyen visszaélések ellen. Megvizsgáltuk a szülők életkörülményeit, őket igyekeztünk munkához juttatni, hogy a gyermek tovább tanulhasson mindaddig, míg abba a korba jut, hogy kenyérkereső pályára készülhessen. Hogy egyesületünkön kívül akadtak, akik az ilyen szerencsétlen gyermekek korai kizsákmányolását munka adásával, vagy közvetítésével mégis előmozdították, azt mísem bizonyítja jobban, minthogy úton-útfélen, a napnak minden szakában, éjjel előtt éppennyug mint éjjelután, találkozhatunk 4-5 éves gyermekekkel is, akiket a közönség »jószerűsége« juttat keresethez — és energiáinak korai letöréséhez; nem is említve azt, hány műhely tüdőorvasztó levegőjében görnyednek a kis munkások! ezrei. Ha más szempontot nem acceptálnak ügyünk ellenségei, ezt az egyet meg kellene érteniök, hogy a nők beleszólása a törvények hozásába multhatatlanul szükséges, mert mindaddig, míg jogokhoz nem jutnak, a »gyermek századában« a gyermekek tízezrei a legképtelenebb kizsákmányolás áldozatai maradnak. A szülő valóságos »emberevővé« válik, aki saját magzatjainak energiáit emészti fel!

A női munka közvetítését, amint fentebb említettük, a hatóság a mi kezünkbe tette; mi minden igyekezetünkkel azon voltunk, hogy a rendkívüli viszonyok között is megfelelhessünk feladatunknak. A munkapiacot a hadsereg szük-

segleteinek kielégítésére szolgáló cikkek előállítására dominálta. A nőkre jutott természetesen ennek is a legrosszabbul fi-etett része: a fehérnemű varrás. Hihetetlenül alacsony bérek mellett történt első időben a munka. Az állás nélkül maradt, szervezetlen munkásnők tömege elfogadta a munkát a legalacsonyabb bér mellett is, sőt olcsóbbért (!) is ajánlkoztak, csak hogy nekik jusson. A felháborító viszonyokon némiképpen segítette az az értekezlet, amelyre a foglalkoztató műhelyeket fenntartó egyesületek kiküldötteit az Országos Hadsegélyző Bizottság alelnöke, Simontsits Elemér, hívta meg. Egyesületünket ennek az értekezletnek lefolyása bírta rá, hogy ne vegyen részt ebben a szállításban, amelyet a szociális egyesületek foglalkoztató műhelyei vállaltak a Nemzeti Textilművek R.-T. számára. Az egyesületi foglalkoztató műhelyek számára megállapított, garnitúránként 34 filléres ár jóval nagyobb volt, mint a vállalkozók által nyújtott munkabér, — bár nem közelítette meg lényegesen a 95 filléres árat, amelyet a hadügyminisztérium fizet a vállalkozónak; ez némi javulást teremtett a munkapiacra. Munkaközvetítőnk ragaszkodott a munkaadókai szemben ehhez az árhoz és mihelyt lényeges eltérés mutatkozott, nem küldtünk hozzájuk munkásnőket. Ez azonban nem jelentette azt, hogy egyáltalán nem kaptak munkásnőket. A jószívű emberek mindég hordanak zsebükbe egy pár címet és a hozzájuk forduló, tájékozatlan embereket rögtön ilyen »munkához juttatják.« A közönség szervezetlensége éppen olyan nagy bajok kútforrása volt, mint a munkásnők: lehetetlenné tették a munkabérek és munkaidő szabályozását.

Bár a tisztviselők állásközvetítése a Nőtisztviselők Orsz. Egyesülete kezében maradt, — mi is áttettünk oda minden esetet, — megdöbbenéssel tapasztalhattuk, milyen ka-

rokat okoztak e téren a zugtanfolyamok és milyen megtévesztő hatást gyakorolnak a közönségre e tanfolyamok hirdetése. Minden állás nélküli munkaerő — a legkülönbözőbb szakmából — azzal állít be, hogy »ha nincs (más munka, elmegyek hivatalba is«, nem is szólva azokról, akik a zugtanfolyamok silány előképzettségét megszerezve, azt hiszik, hogy most már minden iroda ajtaja megnyílik előttük. A lapokban olvasták, hogy »tisztviselőknek van szükség, tanuljanak gyorsírást« és készpénznek veszik ezt a lelketlen, kapzsi vállalkozáson alapuló felhívást. Nem akarják elhinni, hogy csak jól képzett, nyelveket tudó, lehetőség szerint felső kereskedelmi iskolai érettségű, tisztviselőnők elhelyezésére van kilátás — azok is nehezen jutnak most alkalmazáshoz. De a szomorú valóság megtanítja őket erre és egy keserű csalódással gazdagabban, kénytelenek más megélhetés után nézni.

Nem célunk megfélemlíteni a fennálló és napról-napra megismétlődő általános bajok, sorát; csak a legfeltűnőbb jelenségeket ragadtuk ki, mint amelyek létezését mindég tudtuk, vagy felbukkanására előre következtethettünk. Célunk az volt és ma is az, hogy munkát juttassunk mindenki kezébe alamizsna helyett. Az alamizsna ö, az alamizsna megfoszt energiánk kifejlődésétől. A társadalom nagyon öntudatos, energikus, a maguk erejében rendületlenül bízó nőtáborra van szüksége, hogy felépíthessük közösen azt a birodalmat, amely gyermekeinknek életerejük teljén mem a halál mártíromságát adja ajándékul, hanem a mások és maguk életének igazi megbecsülése alapján, tökéletesebb emberi boldogság bölcsője lesz.

Munkaközvetítésünk eredménye 1914. augusztustól 1915. március 30-ig bezárólag a következő volt:

	Augusztus	Szeptember	Október	November	December	Január	Február	Március	Összesen
Ápolónő	5	61	29	12	1	15	27	10	160
Elárusítónő	27	23	15	2	—	—	—	—	67
Ékszerkészítőlőnő	—	—	—	2	—	2	12	—	16
Építőmunkásnő	48	—	33	—	—	—	—	—	81
Földmunkásnő	418	—	—	—	—	—	—	—	418
Gyári munkásnő	610	120	106	259	235	114	35	34	1513
Gyermekgondozónő	—	—	30	17	—	—	—	—	47
Háztartási munkásnő	1898	840	190	160	101	98	74	93	3454
Himzőnő	—	7	—	—	1	—	—	—	8
Irodaszolga	—	—	4	—	—	—	—	—	4
Kereskedelmi alkalmazott	—	—	—	—	17	9	25	30	81
Kannamosónő	58	—	—	—	—	—	—	—	58
Konyhakerti munkás	—	—	—	—	—	—	—	28	28
Kocsisnő	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Mázolónő	—	—	—	1	—	—	—	—	1050
Napszámosnő	626	411	—	—	2	—	—	13	242
Nevelőnő, tanítónő	43	27	51	20	27	35	21	18	2
Szücsmunkásnő	—	—	12	4	49	9	—	—	74
Újságárusítónő	394	8	7	6	—	—	—	—	415
Ügynőknő	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Varrónő kötőnő stb.	828	824	1274	921	498	524	383	257	5509
Vegyes foglalkozású	53	28	12	3	—	4	1	2	103
Villamoskalauz	—	—	—	9	—	—	—	13	22
Zsákvarrónő	—	34	—	—	—	—	—	—	34
	5008	2383	1767	1417	931	810	579	498	13389

Nem, mulaszthatjuk el, hogy e helyütt köszönetet ne mondjunk a Pesti Lloyd társaság elnökségének, amely a díszterem átengedésével lehetővé tette, hogy a hozzánk forduló munkakeresők ezreit befogadjuk; továbbá munkatársaink lelkes csoportjának, akik kora reggeltől késő estig szakadatlanul segédkeztek az óriási anyag lebonyolításában.

A női pincérek, órák tanoncok és villamos vasúti kalauzok terén újabban mutatkozó kereslet remélünk engedi, hogy a munkanélküliség fenyegető rémét sikerül legalább részben leküzdünk.

Országos nagygyűlésünk.

A felvidéki, fiumei, nagyváradai és szegedi feministák kiküldöttjeinek, nagyszámú tekintélyes budapesti egyesület képviselőinek és a lelkes hallgatók nagy tömegének jelenlétében tartottuk szeptember 26-án nagygyűlésünket a Lloyd társulat dísztermében.

Gyűlésünk egyik főcélja az volt, hogy vázlatos tervet terjesszünk elő a segítő munka egységesítésére nézve. Napról-napra láttuk ugyanis, hogy dacára az önfeláldozó nagy munkakészségnek, amely a magyar közönségben megnyilvánult a munka szervezetlensége folytán, kellő eredményre nem vezetett.

Glücklich Vilma főbb vonásokban vázolta a segítő munka egységes eljárására vonatkozó indítványunkat, amelyhez csatlakozott: dr. Lányi Márton az Általános Közjótékonyági Egyesület képviselőjében, gárdonyi Neumann Frigyes né a Pesti Izraelita Nőegylet nevében, Schenek István né a Szegénygondozó Egyesület, dr. Ságody Gyula a Jogvédő Egyesület, Gergely Janka a Nőtisztviselők Országos Egyesülete nevében.

A gyűlés folyamán Pogány Paula előterjesztette a munkaközvetítő iroda megnyitásának előzményeit és augusztusi munkásságának eredményeit. Bővebben fejtegette a gyermekmunka faj- és társadalomrontó hatását, amelynek elkerülése céljából minden lehetőt el kell követnünk.

A szegedi fiókegyesület működéséről Turcsányi Imréné számolt be; Ágoston Péter né — Nagyvárad — a munkásnők iránti köteleességekről beszélt; Szirmay Oszkár né pedig anya- és gyermekvédő bizottságunk nevében szólalt fel.

A gyűlés után egy héttel az egyesületközi elnöki konferencia is elfogadta indítványainkat. A résztvevő elnökök báró Fejérváry Imréné vezetésével fölkeresték Hanvai Sándort, a Népszerű Iroda vezetőjét, aki megígérte, hogy az adatok gyűjtését a Nép gondozó-osztály fogja eszközölni.

Lapunkról.

Eszméink szószólója, törekvéseinknek mindég bátor, megalkuvást nem ismerő harcosa is szenvedett a háború-okozta szellemi krízis és gazdasági pangás alatt. Az első hetekben munkatársaink képtelenek voltak rendszeres irodalmi munkára.

A megváltozott viszonyok következtében pedig az év eleje óta oly nagy sikerrel járt propagandát is fel kellett függesztenünk. Pedig milliószámra szeretttük volna terjeszteni lapunkat, hogy a kunyhók szülőltjétől a fényes kastélyok lakóig minden ember kezébe jusson, hogy a közönyösöket rázza fel önző ridegségükből, hogy a kétségbeesetteknek nyújtson vigaszt, hogy értesse meg mindenkivel: kell, hogy most mind-

annyian egybeforrva dolgozzunk egy szebb és boldogabb jövő felépítésén.

Fájó büszkeséggel tölt el bennünket, hogy a háborús jelentések végnélküli sorában, a mi lapunk volt az, amely nem a népek egymás elleni gyűlöletét, hanem a béke szellemét terjesztette és fegyveres elégtétel helyett magasabb emberi szempontok érvényesülésének szükségességét hangoztatta szüntelenül. Sajnos, a hirdetések egy részének megszűnése folytán a félrebillent és bizonytalanná vált gazdasági egyensúly lehetetlenné tette a havonként kétszeri megjelenést; egyelőre havonként egy megjelenésre kell szorítkoznunk, Január 1-én a Nőtisztviselők Országos Egyesülete megszüntette a közöttünk fennálló szerződéses viszonyt és saját kiadásában megjelenő lapban közli tagjaival hivatalos értesítéseit.

De ha nem is állott módunkban, hogy a lapnak széleskörű terjesztését megvalósítsuk, szavaink visszhangra találtak: az ország minden részéből feléje irányul az érdeklődés. Nap-nap után érkeznek mutatóványszámokat kérő levelezőlapok és laprendelések. Ha ügyünk barátai — természetesen elsősorban tagtársaink — nem fukarkodnak a maguk személyes propagandájával, előfizetőink számát könnyű lesz napról-napra növelnünk.

Bízunk benne, hogy a nagy energiával indult lapterjesztő akció nemsokára újabb lendületet vesz rriajd; hogy a kiadóhivatal vezetése mellett oly sikeresen működő »önkéntes rikkancs«-sereg újból felveszi a harcot a lap terjesztése érdekében. Április és május havában ugyanis — külföldi mintára — lapunkat az egyesület tagjai mint önkéntes, rendőri rikkancs-igazolvánnyal ellátott árusítók terjesztették Budapest legnépesebb sétatályaiban és más gyülekező helyeken. Az árusítás szép eredményre vezetett; a propagandát fokozta Fröhlich János mozi-riportja, amely a Dunaparton az árusító önkéntes rikkancsok munkáját elsőrangú felvételben tünteti fel. Az önkéntes rikkancs-sereg akcióját megelőzte az a propaganda-ülés, amelyet március hó 5-én tartottunk az egyesületben s amelyen grófij Teleki Sándorné tagtársunk tartott előadást »A'j Nő« missziójáról, a beszédeit és írásait annyira jellemző szellemességgel. Előadásából idézzük azokat a sorokat, amelyeket maradandó szálló iga gyanánt óhajtanánk tagtársainknak és ügyünk híveinek szívébe vésní:

»Csak a betű segítségével küzdhetünk a bennünket még lenyűgöző előítéletek ellen; aki olvassa lapunkat, aki foglalkozik a feminista irodalommal, az legott megérti, hogy ügyünk a kultúra ügye!«

Terjesszük lapunkat, ne hiányozzék az barátaink, de ellenségeink házából sem!

Ne múljék el nap anélkül, hogy

mindegyikünk legalább egy hívet nyert volna meg ügyünk számára; ne nyugodjunk, míg egyesületünk tagjainak száma el nem éri a száz-ezret.

A szerkesztőség üzenetei.

A lányok sorsáért aggódnak.

Teljesen igaza van, amely kevés visszhangra talál a sajtóban a nő természetes borzadása a vérengzéstől és felháborodása a tömeggyilkosságon, ugyanolyan nagy mértékben sajnálkoznak és siránkoznak többhasábos szerkesztői üzenetek azon, hogy — hála a bölcs férfipolitika szép eredményének — a lányok közül sokan nem mehetnek majd férjhez. És mivel vigasztalják, mire buzdítják őket?

A természetes, józan észjárás azt sugallná, hogy a tényleg kevesbedő lehetőségekkel szemben igyekezzünk mérsékelni — ahol és amennyire lehet — a férjhezmenésnek, mint egyedüli életlehetőségnek és mint az anyagi megélhetés alapjának keresését. Ehelyett még mindig azt olvassuk a »P. H.«-ban: »Addig azonban, míg ezeken a bajokon legalább részben és általán segítenek, legyenek a lányok türelemmel és — a házias teendőkben találják szórakozásukat és így készüljenek a feleségi pályára.«

Tudvalevő dolog, hogy normális korszakokban is mily rohamosan hervadnak a leányok azokban az években, mikor az eljövendő férj várása főoglalkozásuk. Szembetűnő, hogy mennyivel frissebb és fiatalosabb a 20 éves tanítónő vagy tisztviselőnő, vagy tisztességes feltételek mellett dolgozó munkásnő, mint az ugyanolyan korú »házias teendőket végző« leány, aki maga is, de környezete is, elveszettnek tart minden napot, amelynek elteltével még mindig nem jelent meg a mesebeli lovag. Ez a jelenség most fokozott mértékben fogja elkéséríteni azoknak a lányoknak életét, akik a »P. H.« receptjét követik, ahelyett, hogy rendszeres, hivatásos munka mellett nyugodtan várják be szívbeli ügyeik alakulását.

Teljesen egyetértünk a »P. H.« szerkesztői üzenetével abban, hogy a coelibatus valamennyi képmutatató formáját töröljük el; ez nemcsak a lányok, hanem az egész emberiség fontos érdeke. De ugyanolyan szükséges, hogy a házasság megszűnjék a lányokra nézve kenyér kérdés, a férfiakra nézve mellékes formáság lenni; a faj érdekeit csakis úgy szolgálhatja eredményesen, ha mindkét fél emberi hivatása teljesítését látja, boldogsága betetőzését keresi benne s így lelkiismeretes válogatással azt az élettársat keresi, akihez anyagi érdekeken felülemelkedő érzelmek vonzzák.

Magda-Margit

Írta: Charlotte Perkins Gilman.

Fordította: Ágoston Péterné.

(Folytatás.)

S ha olykor kifogásolták lakását, akkor azt felelte, hogy egy orvos nem változtathat könnyen lakást, mert a betegek nem találják meg. Ha pedig afelett sajnálkoztak, hogy penzióban étkezik, akkor Murrayné szakácsművészetének magasztalásával nyugtatta meg őket.

— Miért nem házasodsz már meg, édes fiam? — sürgette őt anyja. — Sokkal nyugodtabban halnék meg abban a tudatban, hogy jól el vagy látva.

— Akkor még várnod kell, drága anyám — s megígérte, hogy azonnal megnősül, mihelyt olyan nőre talál, amilyent anyja is óhajtana.

De a jó anya hirtelenül és váratlanul meghalt, Alice pedig férjhezment... Newcome végigsimította homlokát, felésméli gondolataiból és nagyot sóhajtván lement a földszinten levő ebédlőbe.

Mint rendesen, most is ő volt ott az első, Murrayné legott mellette termett, nem csupán buzgalomból, hogy őt kiszolgálhassa, hanem inkább ama vágytól gyötörve, hogy közölhesse vele sokféle baját és kellemetlenségét.

Murrayné azok közé az asszonyok közé tartozott, akik önkéntelenül is a sors kíméletlenségét juttatják az ember eszébe. Önkéntelenül is az a gondolata támad az embernek, a tehetetlenségüket látva, hogy az üzletként vezetett háztartást és a vele járó felelősségteljes küzdelmet a sors csak jól megérdemelt büntetésként szabta rájuk. Még pedig, mert a saját kis háztartásukat sem tudták annakidején megfelelően vezetni, jóllehet ott a számlafizetés gondja nem is őket terhelte. De jobban szemügyre véve a dolgot, az ember kénytelen a véleményét megváltoztatni. Nehéz ugyanis feltenni, hogy éppen csak ezeket a jó asszonyokat érné méltó büntetés, holott belőlük sem hiányzik a szorgalom és jóakarát s nyilvánvaló tehetetlenségük mellett is magatartásuk épp oly előkelően nyugodt és magától értetődően biztos, mint a többieké. Egyáltalában nem nagyon különböznek más velük egykorú, de náluk szerencsésebb körülmények közt élő nőktől. Ugy hogy felmerül annak a valószínűsége, hogy ezek is átlagasszonyok, azzal a különbséggel azonban, hogy ők az otthon védelmétől megfosztva, a háztartási munkában szerzett ügyességüket kénytelenek az üzleti vállalkozás éles világításába helyezni.

Ekkor aztán kiderül az is, hogy ezek az úgynevezett ügyességek tulajdonképpen ügyetlenségek. Mert a Tárbeli Ida kisasszony tudománya, melyet egyszerűen azáltal szerzett, hogy »náztartást vezetett«, hiámjósna bizonyul, amikor egy penzió vezetésében kell kipróbálnia. Kisül, hoigy rengeteg baja van a cselédekkel, a számlákkal, a lakókkal, mert nincs senki, aki gyámkodna felette s akire ezeket a nehézségeket át lehetne ruházni.

Ez az oka annak, hogy sok ilyen hasznos vállalat az előkelőség látszatának megőrzése mellett, hamar tönkremegy, s hogy az ilyen tengődő pozícióknak nyugtalanító és kellemetlen atmoszférájuk van. Murrayné penziója hat év óta tengődött már. Newcome doktor körülbelül ez idő óta lakta már az első emeleti szobákat. S hogy a penzió bizonytalan léte dacára még mindig fennállt, főleg a doktornak volt köszönhető, aki nemcsak barátságos bátorítással és jó tanácsokkal szolgált, hanem az ellátási összeget rendszerint előre fizette le, amiből megint az következett, hogy a vállalatot részben a saját befektetésének is tekintette.

— Doktor úr, — szólott Murrayné aggódalmas suttó-

gással, — közölhetnék önnel valami fontosat? — s kedveskedve egy tányéron szép, ropogósra pirított rozskenyér szeleteket nyújtott át neki.

— Mindenesetre, Murrayné, halljuk csak.

— Elmáról van szó. Hiszen tudja, hogy az ön tanácsára tartottam meg a leányt, úgy szólván azért, hogy szem előtt legyen, de attól félek, hogy továbbra nem fogok eleget tehetni óhajának.

E pillanatban lépett be Elma a doktor reggelijéhez járó tojásokkal, s letéve azokat, még ide-oda motoszkált az asztalon, mintha még szeretett volna valamit a kedvére tenni.

— Nincs magára szükség, Elma, kimehet, — mondta Murrayné s a leány egy rajongó pillantást vetve az orvosra, kiment.

— Attól félek, hogy ez a leány kikezdett a fiatal Battelsmith-tel, — folytatta Murrayné. — Természetesen nem Gerald urat értem, hanem a fivérért. Hiszen tudom, hogy még csak fiúszámba megy, de ezt mégsem engedhetem meg a házamban. El kell őt küldenem. Szolgálhatok még egy kis forró kávéval? — tette hozzá készségesen.

Newcome megkavarta a kávéját és szürcsölve itta. Az ő kávéjába tejszín is jutott, tekintet nélkül arra, hogy volt-e elég a tejeskannában a későbbben jövők számára.

— Hát köztünk szólván, Murrayné — és szavait azzal a mosollyal kísérte, mellyel Murrayné mindig lefegyverezte, — mi az ön őszinte véleménye arról, hogy vajjon a két fiatal közül, melyik az, aki kikezdett? Ezt nekem tudnom kell, mielőtt tanácsot adhatnék.

— Hát persze, hogy mindig a férfi a támadó fél, de a fiút csak nem tehetem ki a penzióból.

A doktor sóhajtott.

— Természetesen, ezt nem teheti. Értem a helyzetét, Murrayné. Ez a gyermekleány azonban túlságosan csinos és túlságosan ostoba ahhoz, hogy bárhol is biztonságban lenne. Ha maga kiteszi, bárhova megy is, nem fogja sorát kikerülhetni. Azt reméltem, hogy maga mint tapasztalt és helyes ítéletű asszony, — Newcome az évek folyamán már úgy hozzászólt a betegek jóakarátú bátorításához, hogy ez már szinte igazmondásának rovására ment, — megvédheti a leányt, amíg férjhez megy. Hiszen maga mesélte, hogy a fűszeres kihordó embere milyen tisztességes módon közeledett a leányhoz.

— Oh hisz mindnyájan figyelmesek a leány iránt, hogy tisztességes szándékkal-e vagy sem, azt nem tudom, de kedves doktor úr, beláthatja, hogy tennem kell valamit!

— Akarja, hogy segítségére legyek ebben a dologban? Azt hiszem, én rendbe tudnám hozni Battelsmith Jim fejét.

Jim fivére e pillanatban lépett be, úgy hogy Murrayné már nem felelhetett, csak titokban bólintott amannak háta mögött s aztán kiment a konyhába.

— Jó reggelt, doktor, — köszöntötte barátját Gerald sötéten s szórakozottságában a gyümölcsíznek odakészített tányérban akarta elkészíteni kávéját.

Newcome azóta ismerte és szerette Battelsmithet, amióta azon a bizonyos nyáron mint bajtársak együtt cipelték a nehéz piknik-kosarakat a meredek hegyoldalon. Newcome ifjúságában keményen dolgozott, mert tanulmányai végzése közben nagy nehézségek közt tartotta fenn magát s épp ezért melegen rokonszenvezett barátjával, akinek nehézségei nemcsak a kollégiumi évek alatt tartott, hanem később is, amikor a fiatalember tanítói fizetése kicsinek bizonyult ahhoz, hogy megfelelően tartsa el nemcsak saját magát Bostonban, de még kis öcséit és húgait Maineban. Tíz esztendőn át segítette egész családját, jelenleg azonban már csak egy testvéréről kellett gondoskodnia, egy tizennyolc éves öccséről, aki fejlettebb, nagyobb és erőteljesebb

volt, mint őt eltartó fivére. Gerald nyugodt arca aggodalmat fejezett ki s derült kék szemei fáradt kifejezéssel tekintettek barátjára. Mielőtt azonban még szólhatott volna, mások is jöttek az ebédlőbe s így bevárta, míg Newcome dr. végzett a reggelizéssel és hozzácsatlakozva felkísérte őt lakására.

— Szánhatsz nekem öt percet?

— Természetesen, csak gyere be, még úgy sem kezdődik a rendelőóráim. Csak gyorsan a tárgyra!

Battelsmithen meglátszott, hogy az, amit mondani akar, kínosan érinti. Előbb ide-oda járkált a szobában, a képeket és a könyveket nézegette s végül is egy elhatározó mozdulattal az íróasztalhoz közeledett.

— Jimről van szó — nyögte ki végre.

A doktor megértőleg bólintott.

— Nem mintha beteg volna, legalább is nekem nincs tudomásom róla, de én nem bírok már vele. Vidéken kellene már lennie s még mindig itt ögyeleg. Valami víg kompániába keveredett vesztére. Tudod, hogy téged szeret és csodál. Szeretném, ha beszélne a fejével. Arra, amit te mondasz, sokat ad. Mindenesetre rávettem arra, hogy meghallgasson. Ő azt reméli ugyan, hogy te helyeselni fogod az álláspontját. Már jön is! Hallom a lépteit.

Gyors kopogás volt hallható s belépett a magas, szélesvállú, nehézkes mozgású fiatalember, kinek külseje jó egészségre vallott; modorának könnyedsége és biztossága azonban kissé erőltetettnek látszott.

— Jó reggelt, doktor. Nem kérek bocsánatot, ha zavarom, mert Jelt terheli a felelősség jövetelemért, ön azonban olyan rövidre szabhatja a beszélgetést, amilyenre csak akarja — minél rövidebb, annál jobb.

Géraldot különösen a becéző név bántotta, mert kiérezte belőle a boszantó szándékot, mindamellett csak annyit jegyzett meg:

— Köszönöm, Jim — és kiment.

A fiú beült a betegek számára odakészített karosszékbe s kényelmesen elhelyezkedett.

— Nem adhatna a prédikáció előtt valami érzéketlenítő szert? — kérdezte kedélyesen. — Vagy édes pirulában kapom a szízást?

Newcome doktor nem felelt, papírvágó kését forgatta ide-oda az írómappán. Aztán székét egészen közel tolta látogatójához:

— Halljuk először a maga mondanivalóját — szólt komolyan.

Ez egy kicsit kellemetlenül érintette a fiúgyermeket, aki azt várta, hogy kikérdezzék, megleckéztessák és tanácsokkal lássák el; sőt még azt is remélte, hogy némi könnyű »világi«-szerű bátorítást is fog kapni.

— Nekem nincs semmi különös mondanivalóm. Gérald csak fecsegett. Látja én már felnőtt vagyok — akarata ellenére is elpirult egy kissé — és elmentem, nos igen, elmentem a fiúkkal egy kissé szórakozni. És a bátyám ezt nagyon rossz néven veszi tőlem.

— Csupán a fiúkkal? — kérdezte Newcome szelíd hangon.

— Ön bizonyára érti, amit gondolok — mondta Jim és még jobban elpirult. — Ezek a dolgok hozzátartoznak az egészséghez, mint ahogy ön ezt bizonyára tudja.

— Tudom, — mondta az idősebb férfi. — Bizonyára olvasta Esterly és Hendling könyvei, meg valamit Greertől is, nemde?

— Honnan tudja ezt? — kérdezte a fiú csodálkozva.

— Tizenhét év előtt én is ott tartottam, ahol maga és akkor én is olvastam ezeket a könyveket, Könnyen elhiszszük azt, ami az érzéseinkkel megegyezik, úgy-e bár? Valószínűleg olvasott Nietzschétől is és élvezte Wells és Ellen Key könyveit is?

A fiatal Battelsmith igenlőleg bólintott s láthatólag meg volt leve a doktor faggatásától.

— És mit szűrt le mindezekből az olvasmányokból? És mi az álláspontja ezt a kérdést illetően?

A doktor hangja teljesen nyugodt volt s a kérdés olyan módon volt feltéve, mintha csak tudományos érdeklődés vezetné.

— Azt hiszem, — de hisz ez természetes is — hogy a korai házasság volna a legideálisabb dolog a könnyű és szabad válással egybekötve. De mivel a gazdasági viszonyok olyanok, amilyenek, nos, nem marad más hátra, mint alkalmazkodni a viszonyokhoz és amennyire lehet, megbarátkozni az adott helyzettel — fejezte be mondókáját kevesebb biztossággal, mint ahogy kezdte.

— Jelenleg azonban új tanokat hirdetnek a modern tudósok, amelyek nem értenek teljesen egyet azokkal a könyvekkel, melyeket olvasott. Ezek közül ismeri-e valamelyiket? — kérdezte az orvos s a tekintélyes nevek közül olyanokat is felsorolt, melyek még a fiú előtt sem voltak ismeretlenek. És hogy még jobban meggyőzhesse fiatal barátját, ábrákat képeket, kimutatási táblákat, statisztikai adatokat szedett elő, melyeknek segítségével megismertette őt széleslátókörű emberek legújabb idevágó véleményeivel, akik azt tanítják, hogy az önmegtartóztatás és egészség nem zárja ki egymást.

Jim azonban éppen abban a korban volt, amelyben a testi és lelki önzés a legerősebb; s azért szívesebben adott hitelt olyan nézeteknek, melyek önzésében megerősítették, tették.

— Nagy különbség van ám férfi és férfi között! — veté ellen. — Mindenesetre vannak olyanok is, akiknek nincsenek egészségi tekintetben zavarai.

Az orvos olyan áthatóan nézett rá, hogy lesütötte a szemét

— Igen, van különbség a férfiak között, sőt különbséget kell tenni még ugyanazon különböző életkora között is. De értse meg, fiam, hogy ez a kérdés nem csupán a férfiak kérdése, hanem a nőké is, sőt a gyermekek és a népek egészségének kérdése is egyúttal. Szavai igazolásául ismét a kimutatási táblázatokhoz folyamodott, melyek az adatok hűségével adtak számot mindannak a rettenetes eredményéről, amiről a fiú olyan könnyelmű semmibevevéssel beszélt. Jim azonban ismét csak arra az ellenállhatatlan hatalomra hivatkozott, ami az »életerőből« ered.

— Gérald könnyen beszél, — mondta szemrehányóan — de ő egészen más, mint én. Ő nem tudja, hogy mi az, amit én érzek.

— De én tudom — felelte Newcome. — Én magam is keresztül vergődtem ezeken az érzéseken.

A fiú rámeresztette tekintetét. Bátyjának igaza volt, mikor azt állította, hogy Jim őszinte bámulattal van eltelve a hatalmas, izmos férfi iránt, akinek nagy szelleme és tekintélye előtt meghajolt. Nemcsak az orvosi nagyságát ismerte el, de becsülte őt, mint az atletikai versenyek gyakori győztesét is.

— Én sem voltam külön fiatal ember koromban, mint amilyenek mindannyian vagyunk, — szólta az idősebbek nyugalmával, — az én helyzetemet még az orvostanhallgató korlátnélküli tudása is súlyosbította. Én mindent tudtam, épp úgy, mint maga, fiam, sőt többet. És én is csak a megszokott utakon haladtam.

Felállt, keresztbe fonta karjait és szelíden folytatta:

— Én is egészen meg voltam bolondulva. Maga is meg van bolondulva, Jim. És én, sajnos, csak a saját káromon tanultam. De maga okulhat a más kárán. A haszonnak egy árnyalata azonban mégis származott mindabból a piszokból, ami mögöttem van — legalább módomban van most másoknak jó tanácsokkal szolgálni. Nos, ha saját kárán akar

ha életét, szellemét, egészségét s jövődöbeli családját akarja kockára tenni, akkor ám folytassa ezt az életmódot. Ha azonban van annyi esze, mint amennyit én feltételezek, akkor hagyja ebbe az utat. Hagyja abba addig, míg nem késő.

— Ez a vén Gérald, milyen fecsegő, — sópáncodott ismét a fiú.

— Hallgasson rám, Jim. A maga fivére igazi férfi. Ő keservesen dolgozta magát keresztül a kollégiumi éveken, ami sokkal többet jelent, mint amit maga valaha is csinálhat. Tíz éven át tartotta el anyját és testvéreit nehéz munka árán. Az a legkevesebb tehát, amit maga tehet, hogy iparkodik mielőbb a maga lábára állani, és ha maga csakugyan az az ember, akinek én képelem, akkor nem nyugszik addig, amíg Gérald-dal szemben tartozását le nem röjja. Ez alatt az idő alatt pedig lesz alkalma hozzászólni a rendes élethez.

A doktor mosolygott az ő sajtáságos, megnyerő mosolyával, s kezét nyújtva, jóakaratólag biztatta:

— Maga ismerni óhajta az életet, Jim, akarja, hogy mutassak magának belőle egyet-mást? Elmennék magával egypár napon át különböző helyekre. Akar velem jönni?

Nehéz lett volna ezt az ajánlatot visszautasítani, s néhány nap múlva Jim és a doktor csakugyan megkezdtek tanulmányozni kirándulásait. Az orvos komolyan és hallgatagon, csak itt-ott téve egy-egy megjegyzést, szemei elé tárta a fiúgyermeknek azt a rettenetes nyomorúságot, mely utóéri rendszerint azokat a szerencsétleneket, akik még nemrég mint a vidámság és öröm istennői szerepeltek. Beszélt ezeknek a sajnálatraméltó teremtéseknek nagy tömegéről; a betegségekről, amikben legnagyobb részük szenved, s amiknek következtében a biztos korai halálnak esnek áldozatul; beszélt fogolyszerű életmódjukról és azokról az eszközökről, amellyel megfogyott soraikba újakat toboznak. Megmutatta őket a börtönben, a kórházban és a halottas kamrákban.

Azonkívül felhívta a fiú figyelmét azokra a szenvedésekre és nélkülözésekre, amelyeken az anyák nagy része megy keresztül gyermekeik felnevelése közben.

Aztán mutatott neki férfiakat, kik különböző betegségekben szenvedtek, és mutatott olyanokat, akik hülyeséget, paralyzist szereztek egy »gyönyörteljes élet« eredményeképp.

Majd egy gyermekórházba vitte őt, ahol megmutatta neki az apák könnyelműségének szomorú következményeit még a harmadik és negyedik generációbeli gyermekeken is. Jim jólelkű fiú volt, aki szerette a gyermekeket és azért ez a szörnyű valóság mélyen megrendítette. Eddig még csak egészséges csecsemőket látott, hogy senyedő és beteg gyermekek is vannak, ez valóságos felfedezéskép hatott rá.

— Most láthatja, Jim, — szólta az orvos, — hogy milyen sokféle változata van ennek a kérdésnek. Nem akarok magának erkölcsi prédikációt tartani, ez nem az én dolgom. Én csupán a tények elé akartam magát állítani. Elismerem, hogy saját magával kemény, erős küzdelmet kell folytatnia. Mit gondol, van elég lelkiereje hozzá? Igazi férfi nem ijed meg a küzdelemtől, mely idővel feleséggel, ott-honnal és gyermekekkel ajándékozza meg.

A fiú szótlánul bandukolt az oldalán, lelke teljesen fel volt dűlva a meztelen valóság drasztikus és borzasztó látványától. Megindultán és részvétellel gondolt azokra a szegény lányokra, kik védtelenül és saját akaratukon kívül esnek áldozatul ily szörnyű módon — és undort érzett, ha az emberi ronccsá lett férfiak jutottak eszébe. De a legfájóbb emléket azok a türelmesen szenvedő beteg gyermekek hagyták lelkében, kiket saját apjuk mérgezett meg és tett nyomorékká.

— A fiatal fiúk az életet akarják megismerni, — mondta Newcome doktor egy kis idő múlva. — Szeretném, ha valamennyien így ismernék meg, mint most maga. Jobb, ha nem megy a barátai közé ezentúl, Jim. Nem mind arany, ami fénylik.

És Jim nem ment többé közejük.

Sőt mi több, elhatározta, hogy Kansasba megy.

— Az aratásnál dolgozni akarok — és férfias bizalommal tette hozzá: — egyetemi tanulmányaimat majd akkor fogom befejezni, ha lesz rá pénzem.

A kis Elma sorsa sem képezett már problémát. Newcome beszélt a fűszeressel, aki a fiatal alkalmazott fizetését váratlanul felemelte, aminek következtében a kis Elma csak hamar az otthon rabságába jutott. A férji hatalom és szerelemföltés nyújtotta biztonságban, pedig¹ a gyakori gyermekáldás gyönyörűségeit élvezte, ami szükségtelenül szaporította a doktor hálását, de nem fizető betegeinek számát. (Folytatjuk.)

TARTALOM

	Oldal
<i>A világ asszonyai békét követelnek</i>	49
<i>Perczelné-Kozma Flóra. A jövő legsürgősebb feladata</i>	50
A nevelésügy kitüntettje.....	51
A hágai nemzetközi nőkongresszus.....	52
<i>Sargent-Ogden: a Nők kiváltsága</i>	52
<i>Sz. S-né: Háború és közerköles</i>	51
Férfiak, mint az államháztartás vezetői.....	54
<i>Sz. S-né: Háború és demokrácia</i>	55
Rákosi Jenő és a nők választójoga.....	56
<i>Szemle</i>	55
<i>Pilanczer Jolán: A háború és a nő érvényesülése</i>	57
A feministák Egyesületének évi jelentése.....	58
A szerkesztőség üzenetei.....	67
<i>Charlotte Perk ins-Gilman: Magda-Margit</i>	67
Beszerezési források	71

A szerkesztőség tagjai:

Bédy-Schwimmer Rózsa
felelős szerkesztő

Szikra (gr. Telekí Sándorné)
Pogány Paula

Laptulajdonos:

Feministák Egyesülete

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
V., Mária Valéria-utca 12. szám.
Telefon: 142-40.

„A Nő” a Feministák Egyesületének, annak felvidéki, nagybecskereki nagyváradai, nyíregyházi, szegedi és temesvári fiókjának, és a „Férfi liga a nők választójoga érdekében” hivatalos közlönye.
Lapunk tartalma csak a forrás megnevezésével vehető át.

A Belvárosi Takarékpénztár közgyűlése

A Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság a múlt héten tartotta meg évi rendes közgyűlését Székely Ferenc udvari tanácsos elnöklésével. Székely Ferenc elnök az igazgatósági jelentés kapcsán bejelentette, hogy az intézet jövedelmei a lefolyt üzleti évben megközelítették az előző éveket, ami a jövőre nézve biztató jelül szolgál abban az irányban, hogy azok nagyrészt állandó jellegűek. Ha a végeredmény ennek dacára kisebb összeggel van kimutatva, ennek oka az, hogy árfolyamvesztés címén 641.278 korona 27 fillért, a kintlevőségekből pedig 242.582 korona 36 fillért, összesen 883.860 korona 60 fillért irtak le. Ennek folytán a mérleg tiszta nyeresége a múlt év 1,826.047 korona 91 fillér nyereségével szemben 1,106.187 korona 22 fillérre csökkent. Ezután a közgyűlés a nyereség felosztása tárgyában úgy határozott, hogy a tiszta nyereségből a szabályszerű levonások után fennmaradó 963.754 korona 5.5 fillér összegből 100.000 koronát a tartalékalapra fordítanak, miáltal az alap öt millió koronára emelkedik. 800.000 koronát a részvényeknek szelvényenkint 25 koronával való beváltására, 5000 koronát a tisztviselői segélyalap javára. 4000 koronát pedig köz- és jótékony célra fordítanak, míg a fennmaradó 54.754 korona 53 fillért új számlára vezetik át. A napirend során az

igazgatóság abból a célból, hogy a részvényesek kamattjövédelméi netáni rendkívüli veszteségek árán súlyosan ne érintessenek és tekintve, hogy ezt az intézetnek dúsán javadalmazott tartalékalapja lehetővé teszi, indítványozta, hogy külön tartalékalapja szerveztessék, melynek célja rendkívüli árfolyam és egyéb előre nem látható veszteségek kipótlása, továbbá az osztaléknak esetleges kiegészítése legyen. A javaslat szerint az intézet öt millió koronára emelkedett rendes tartalékalapját két egyenlő részre osztja és abból 2,500.000 korona a rendes tartalékalapot és 2,500.000 korona külön tartalékalapot fogja képezni. A rendes tartalékalap dotálása továbbra is az alapszabályok 50. szakasza d) pontja értelmében, a külön tartalékalap dotálása pedig esetről-esetre az évenkénti rendes közgyűlések határozatai értelmében: fog eszközöltetni.

A Magyar Agrár- és Járadékbank.

A napokban tartotta meg XIX. évi rendes közgyűlést Bulanovics Sándor főrendiházi tag elnöklésével. A jegyzőkönyvet Fellner Frigyes dr. ügyvezető-igazgató írta. Az igazgatóság jelentését tudomásul vették s a felmentvényt megadták. A közgyűlés elhatározta, hogy a 2.785.360 korona tiszta nyereségből 1.920.000 korona (6%), tehát részvényenként 24 korona osztalék fizetessék ki s az alap-tőke 5%-os kamatozásának, valamint a nyereségáthozatnak levonása után fennmaradó 829.736 korona 56 fillérről 20%, vagyis 165.947 korona mint alapszabályszerűleg megengedett legmagasabb javadalmazási hányad a tartalékalaphoz csatoltassék, az igazgatóság alapszabályszerű jutalékára 82.973 K fordítottassék, a külön tartalékalaphoz 150.000 K az intézeti székház tartalékalapjára 100.000 K utaltassák át, az intézeti tisztviselők és szolgák nyugdíjalapjának javadalmazására 50.000 K fordítottassék és az ezután fennmaradó 316.939 K 71 fillér új számlára vittessék át. A szelvények április 1-étől kezdve az intézet pénztáránál, a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál, a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó Banknál Budapesten, az Union-Banknál Bécsben, vagy a Filiale der Union-Banknál Triesztben fizetnek ki. A közgyűlés Matlekovics Sándor dr. titkos tanácsost és báró Madarassy-Beck Gyulát az igazgatóság tagjaivá egyhangúlag megválasztotta. A közgyűlés Barta Arnold elnökhelyettesnek, az igazgatóságnak, a felügyelő-bizottságnak és a tisztikarnak buzgó és sikeres működésükért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen Bujanovics Sándor és Barta Arnold elnökhelyettesek újból megválasztottak. Az ügyvivő igazgatóságba Barta Arnold, Bujanovics Sándor, Enyedi Béni és Wolfner Tivadar küldettek ki. Az igazgatóság dr. Polner Aladár intézeti ügyésznek az igazgatóhelyettesi címet adományozta. Bloch Róbert tisztviselőt pedig cégvezetői jogosultsággal ruházta fel.

Unio Magyar Villamossági R.-Társ.

Budapest, V., Rudolf-tér 5.

Városi üzlete: VI. Andrassy-ut 15.

Saját készítményű művészi kivitelű

Csillárok, faliárok, álló- és asztali-lámpák

A háztartás és testápolás céljaira szolgáló saját

gyártmányu elektromos készülékek, mint:

Háztartási motor készülékekkel, vacuum cleaner,

parketkefélo, kályha, szamová, teafőző, kavélőző,

vízmelegítő, főzőlemez (rechaud), rost (husoknak),

vasaló, szivargyújtó borotválóvízmelegítő, hajsütő-

vas, hajszárító, melegítővánkos, massage-készülék,

ventilátor inhalátor, sterilizátor, ozonizátor stb.

A kisipar céljaira szolgáló saját gyártmányu:

motorok, csiszológépek, bundaporolók, fürdőgépek stb.

A. E. G. fémródlámpák, spirallámpák, Nitrallámpák.

Szerelő zavarok megszüntetésére telefonhívásra

:: bármikor éjjel is megjelenik. ::

Telefon: 40-49.